
Lõpparuanne

Eesti kvalifikatsiooniraamistiku rakendamise analüüs

Tauno Õunapuu, Merle Raun, Katriin Visnapuu, Delis Lauringson

05.09.2025

Uuring: Õunapuu, T., Raun, M., Visnapuu, K., Lauringson, D. (2025). *Eesti kvalifikatsiooniraamistiku rakendamise analüüs*

Autorid: Tauno Õunapuu, Merle Raun, Katriin Visnapuu, Delis Lauringson

Teostaja: LevelLab OÜ

Tellijä: Haridus- ja Teadusministeerium

Sisukord

1	Uuringu metoodika	4
2	Eesti ja võrdlusriikide kvalifikatsiooniraamistikud ja nende rakendamisest.....	6
2.1	Eesti kvalifikatsiooniraamistik (EKR)	6
2.2	Läti riiklik kvalifikatsiooniraamistik (LQF)	12
2.3	Hollandi riiklik kvalifikatsiooniraamistik (NLQF)	15
2.4	Iirimaa riiklik kvalifikatsiooniraamistik (NLQF)	23
2.5	Soome riiklik kvalifikatsiooniraamistik (FinQF)	26
3	EKR uuendatud tasemekirjeldused	31
3.1	EKR uuendatud tasemekirjelduste põhimõtted.....	31
3.2	EKR uuendatud tasemekirjeldused.....	33
3.3	Soovitused ja ettepanekud EKR tasemekirjelduste juurutamiseks.....	35
	Kasutatud allikad	36

1 Uuringu metoodika

Uuringu eesmärgiks oli analüüsida EKR-i senist rakendamist, hinnata selle vastavust haridussüsteemi tegelikele vajadustele ning töötada välja ajakohastatud ja paremini rakendatavad tasemekirjeldused.

Eesmärgi saavutamiseks seati viis uurimisülesannet:

1. Selgitada välja vastavused, erinevused ja tähelepanu vajavad probleemid EKR tasemekirjelduste rakendamisel Eesti haridusstandardite ja riiklike õppekavade õpiväljundite kirjeldamisel, võttes arvesse nii erialaste ja üldoskuste kehtivaid õpiväljundeid kui ka kutsesüsteemis eri tasemete kompetentsusnõuete eristamise juhiseid.
2. Analüüsida teiste riikide kvalifikatsiooniraamistiku rakendamise praktikaid ning tuvastada ülevõtmist väärivad parimad praktikad.
3. Kogutud andmetele ja analüüsile tuginedes esitada põhjendatud ettepanekud EKR täiustamiseks ja praeguste tasemekirjelduste muutmiseks, arvestades, et need on aluseks nii kutsestandardite kompetentsusnõuetele kui ka üld-, kutse- ja kõrghariduse õppekavade õpiväljunditele.
4. Esitleda ettepanekuid valdkonna ekspertidele kuni kolmel tellija poolt tehniliselt korraldatud valideerimisseminaril, koondada ja analüüsida saadud tagasiside ning selle põhjal vajadusel muuta või täiendada EKR muutmissettepanekuid.
5. Uuringu lõpparuandes esitada soovituslikud EKR tasemete uuendatud kirjeldused, mis on sisendiks asjakohaste regulatsioonide ajakohastamisel.

Uuringu teostamiseks kasutati kvalitatiivseid uurimismeetodeid – viidi läbi dokumendianalüüs (sh rahvusvaheline analüüs) ja neli valideerimisseminari.

Dokumendianalüüs

Uuringu raames viidi läbi ka dokumendianalüüs, mille eesmärkideks oli:

- 1) Kaardistada ja analüüsida EKR tasemekirjelduste rolli ja rakendatavust Eesti hariduse ja kutsesüsteemi erinevates osades. Analüüs keskendub nii regulatiivsetele tekstidele kui ka strateegilistele arengudokumentidele. Olulisemad allikad hõlmavad Kutseseadust ja selle rakendusakte, kutseharidus- ja kõrgharidusstandardeid, põhikooli ja gümnaasiumi riiklikke õppekavasid, SA Kutsekoda juhendmaterjale, Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 ning teisi relevantseid dokumente ja strateegilisi arengukavasid. Lisaks analüüsitakse Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku (EQF) põhidokumente ja juhiseid.
- 2) Viia läbi rahvusvaheliste praktikate võrdlusanalüüs, et mõista, kuidas Eestiga sarnaste haridussüsteemidega riigid on üles ehitanud ja rakendanud oma rahvuslikku kvalifikatsiooniraamistikku, milliseid deskriptorite struktuure on kasutatud ning milliseid häid praktikaid võiks Eesti konteksti üle kanda. Sihtriikideks Soome, Iirimaa, Läti ja Holland. Riikide valikul arvestati struktuurse ja kultuurilise sarnasusega ning sellega, et nende kvalifikatsiooniraamistike praktika oleks Eestile rakendatav ja võrdlusväärne.

Valideerimisseminarid

Ettepanekute usaldusväärsuse ja rakendatavuse tagamiseks viiakse läbi neli valideerimis-seminari: Esimene valideerimisseminar toimus 1. juulil, teine 18. augustil, kolmas 19. augustil ja neljas 26. augustil. Valideerimisseminaridel osales kokku 47 eksperti (tabel 1).

Valideerimisseminaride eesmärk oli hinnata uuringu esialgseid tulemusi ja järeldusi ning kujundada ajakohased ja realistlikud ettepanekud EKR tasemekirjelduste täiustamiseks.

Ekspertidena osalesid valideerimisseminarides Olav Aarna, Helge Alt, Häli Allas, Annikki Aruväli, Helen Arus, Raul Aron, Margus Haidak, Ly Hõbe, Jüri Jõema, Janne Kerdo, Katrin Kerem, Katrin Kivisild, Eveli Kuklane, Kaido-Allan Lainurm, Robert Lippin, Alexandra Lumiste, Heli Mattisen, Tiina Matsi, Pille Meier, Kadi Mölder, Marelle Möll, Heli Oruaas, Einike Pilli, Helen Pärk, Janne Pukk, Tiia Randma, Kristi Raudmäe, Liivi Raudsepp, Aulika Riisenberg, Liana Roos, Maris Saarsalu, Alo Savi, Mari-Liis Seer, Meidi Sirk, Riin Suuster, Virge Sütt, Kaja Toomsalu, Ain Tõnisson, Maiki Udam, Aune Valk, Renno Veinthal, Ingrid Vetka, Kersti Viitkar, Anna-Liina Väkrum, Anneli Zirkel ja Mirje Burmeister.

Tabel 1. Uuringu raames toimunud valideerimisseminarid

	Osalejate arv	Osalejate taust	Toimumisaeg
1. valideerimisseminar	12	Valideerimisseminaril osalesid esindajad Eesti Hariduse Kvaliteediagentuurist, SA Kutsekojast, Teeninduse kutseenõukogust, Sisekaitseakadeemiast, Haridus- ja Teadusministeeriumist, Koolitusfirmade Liidust, Tallinna Tööstushariduskeskusest ja Ettevõtluskõrgkool Mainorist.	01.07.2025
2. valideerimisseminar	7	Valideerimisseminaril osalesid esindajad SA Kutsekojast, Haridus- ja Teadusministeeriumist, Haridus- ja Noorteametist, Tallinna Ülikoolist, Tallinna Polütehnikumist ja Eesti Juhi Abi Ühingust.	18.08.2025
3. valideerimisseminar	8	Valideerimisseminaril osalesid esindajad Haridus- ja Teadusministeeriumist, Tartu Rakenduslik Kolledžist, Tartu Tamme Gümnaasiumist, Tartu Ülikoolist, Kolm Talenti OÜ-st ja Reiting PR OÜ-st.	19.08.2025
4. valideerimisseminar	20	Kutseseaduse eelnõu töörühma liikmed	26.08.2025

2 Eesti ja võrdlusriikide kvalifikatsiooniraamistikud ja nende rakendamisest

2.1 Eesti kvalifikatsiooniraamistik (EKR)

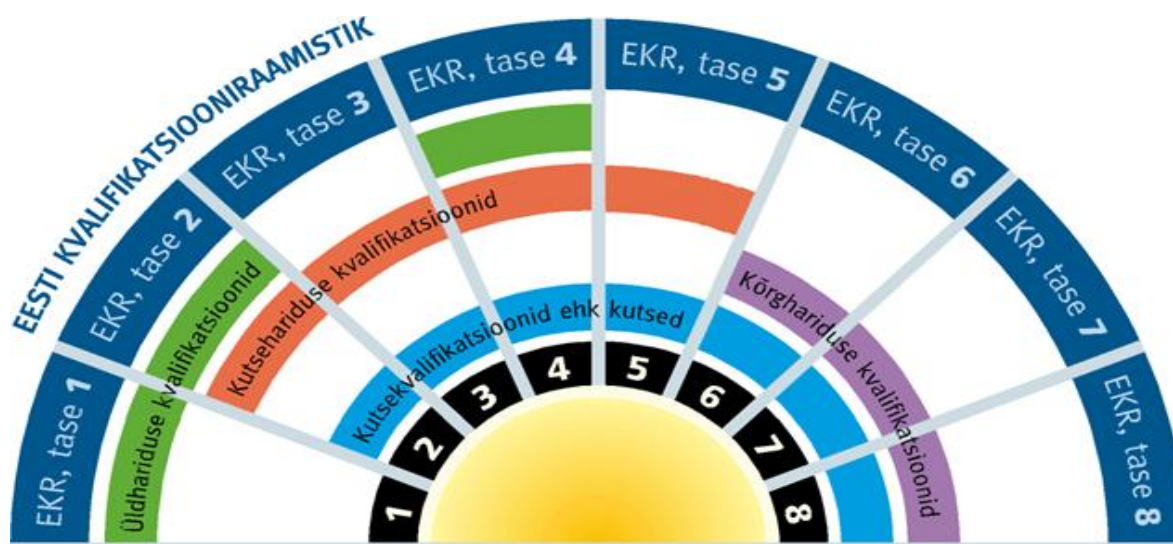
Eesti kutsesüsteem põhineb 2008. aastal vastu võetud kutseseaduse¹ uuendatud versioonil, mis on sidustatud Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku põhimõtete ja kriteeriumitega.

Kutsesüsteemi eesmärgiks on²:

- toetada Eesti töötajate konkurentsivõimet – töötajad on kompetentsed, neil on edukaks tegevuseks vajalikud teadmised, oskused, vilumused ja hoiakud;
- olla tugistruktuuriks haridussüsteemile – kutsealasele tegevusele suunatud õppe sisu ja kvaliteet vastab tööturul nõutavale;
- aidata kaasa inimeste kompetentsuse hindamisele ja tunnustamisele olenemata sellest, kus ja kuidas õppimine on toimunud;
- muuta kutsed riigisiselt ja rahvusvaheliselt võrreldavaks.

Kvalifikatsioonisüsteemi aluseks on Eesti kvalifikatsiooniraamistik (EKR) (joonis 1), mis põhineb Euroopa elukestva õppe kvalifikatsiooniraamistikul (EQF). EQF ja EKR hõlmavad nii formaalhariduse kvalifikatsioone kui ka kutsekvalifikatsioone. Eesti kvalifikatsiooniraamistiku järgi on võimalikke kvalifikatsioonitasemeid kokku kaheksa³, mis koosnevad omakorda neljast alaraamistikust, millel on eraldi tasemekirjeldused, sh üldhariduse, kutsehariduse, kõrghariduse ja kutsekvalifikatsioonid ehk kutsed.⁴

Kvalifikatsiooniraamistiku põhimõtteid ja väljundipõhisust rakendatakse Eestis mitte ainult kutsesüsteemis, vaid ka kogu formaalhariduse ulatuses – üldharidusest kuni kõrghariduseni. Väljundipõhisus on aluseks ka mikrokvalifikatsioonide arendamisel. Samuti on väljundipõhisus tihedalt seotud VÕTA (varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise) praktikatega, kus raamistikku tasemekirjelduste kvaliteet ja arusaadavus on võtmetähtsusega.

Joonis 1. Eesti kvalifikatsiooniraamistik⁴

¹ Kutseseadus. Riigi Teataja. RT I 2008, 24, 156. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12974050>

² Kutsesüsteemi tutvustus Kutsekoda. <https://www.kutsekoda.ee/kutsesusteem/>

³ HTM. Kvalifikatsiooniraamistik. <https://www.hm.ee/kutse-ja-taiskasvanuharidus/kvalifikatsioonid/>

⁴ Eesti Kvalifikatsiooniraamistik. Kutsekoda. <https://www.kutsekoda.ee/eesti-kvalifikatsiooniraamistik/>

Tabelis 2 on toodud EKR-i tasemetele vastavad teadmised, oskused ning vastutuse ja iseseisva tegutsemise ulatus.

Tabel 2. Kvalifikatsiooniraamistiku tasemekirjeldused⁵

Tase	Teadmised ⁶	Oskused ⁷	Vastutuse ja iseseisva tegutsemise ulatus
1.	üldteadmised	põhioskused lihtsamate (töö)ülesannete täitmiseks	töötab või õpib otsesel juhendamisel piiritletud situatsioonis
2.	põhilised tööalased või õppesuunaalased faktiteadmised	põhilised kognitiivsed ja praktilised oskused vastava teabe kasutamiseks, et täita (töö)ülesandeid ja lahendada tavalisi probleeme, kasutades lihtsaid reegleid ja töövahendeid	töötab ja õpib juhendamisel, kuid mõningase iseseisvusega
3.	teadmised tööalaste või õppesuunaalaste faktide, põhimõtete, protsesside ja üldiste mõistete kohta	kognitiivsed ja praktilised oskused (töö)ülesannete täitmiseks ja probleemide lahendamiseks, valides ja rakendades põhimeetodeid, töövahendeid, materjale ja teavet	vastutab töö- või õppeülesannete täitmise eest, kohandab probleemide lahendamisel enda käitumist vastavalt olukorrale
4.	tööalased või õppesuunaalased laiaulatuslikud fakti- ja teooriate teadmised	tööalased või õppesuunaalased kognitiivsed ja praktilised oskused konkreetsetele probleemidele lahenduse leidmiseks	juhib ise oma tööd ja õppimist vastavalt juhtnõrudele situatsioonides, mida saab tavaliselt ette näha, kuid mis võivad muutuda, juhendab kaaslaste tava- tööd, võtab mõningase vastutuse töö ja õppetöö hindamise ja edendamise eest
5.	tööalased või õppesuunaalased põhjalikud, spetsialiseeritud, faktilised ja teoreetilised teadmised ning teadlikkus oma teadmiste piiridest	igakülgsed kognitiivsed ja praktilised oskused abstraktsetele küsimustele loovate lahenduste leidmiseks	juhib ja juhendab töö- ja õppe-situatsioone, kus võivad juhtuda ettearvamatud muutused, kontrollib ja arendab enda ja teiste tegevust
6.	tööalased või õppesuunaalased süvateadmised, sh kriitiline arusaam teooriatest ja printsiipidest	meisterlikkust ja novaatorlikkust demonstreerivad arenenud oskused konkreetsete tööalaste või õppesuunaalaste keeruliste ja ettearvamatute probleemide lahendamiseks	juhatab keerulisi tehnilisi või kutseala-seid tegevusi või projekte, võtab vastu-tuse otsuste langetamise eest ettearva-matutes töö- või õppesituatsioonides, vastutab üksikisikute ja rühmade kutsealase arendamise juhtimise eest
7.	väga spetsialiseeritud, osaliselt tööalaste või õppesuunaalaste teadmiste esi-rinnas olevad teadmised, millel rajaneb originaalne mõtlemine; kriitiline teadlikkus tööalastest või õppesuuna-alastest ja eri valdkondade vahelistest probleemidest	spetsialiseeritud probleemilahenda-mise oskused, mis on vajalikud teadus- ja/või innovatsiooni-tegevuses, et luua uusi teadmisi ja protseduure ning siduda eri valdkondade teadmisi	juhib ja muudab töö- või õppe-situatsioone, mis on keerukad, ettearvamatud ja nõuavad uut strateegilist käsitlust, võtab vastutuse kutseteadmistesse ja -tegevusse panuse andmise eest ja/või kontrollib meeskondade strateegilist tegutsemist
8.	teadmised, mis on tööalaste või õppesuunaalaste ja valdkondade teadmiste esirinnas	eriti arenenud ja spetsialiseeritud oskused ja tehnikad, kaasa arvatud süntees ja hindamine, mis on vajalikud kriitiliste küsimuste lahendamiseks teadus- ja/või innovatsioonitegevuses ja olemasolevate teadmiste või kutseoskuste täiendamiseks ning uuesti määratlemiseks	omab autoriteeti ja demonstreerib oma novaatorlikkust, iseseisvust, teadus- ja kutsealast meisterlikkust ning pidevat pühendumust uute ideede või protsesside arendamisel töö- või õppesituatsioonide, sh teadustöö esirinnas

⁵ Riigi Teataja I, 2019, Lisa 1. Kutseseadus. https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/1130/3201/9010/Lisa_1.pdf

⁶ Eristatakse teoreetilisi ja faktiteadmisi.

⁷ Eristatakse kognitiivseid (loogilise, intuiitiivse ja loova mõtlemise kasutamine) ning praktilisi oskusi (käelised oskused ning meetodite, materjalide, tööriistade ja vahendite kasutamine).

Kutsesüsteem on osa Eesti kvalifikatsioonisüsteemist, mis seob haridussüsteemi tööturuga ja aitab kaasa elukestvate õppele ning tööalase kompetentsuse arendamisele, hindamisele, tunnustamisele ja võrdlemisele.⁸

Kvalifikatsiooniraamistiku tasemed, millel kirjeldatud õpiväljundid seovad kokku üldhariduse (põhikooli ja gümnaasiumi riiklikud õppekavad), kutsehariduse (kutseharidusstandardid), kõrghariduse (kõrgharidusstandard) ja kutsekvalifikatsioonid (kutsestandardid).⁹

Kvalifikatsiooniraamistiku tasemekirjeldused loovad ühtse aluse, mille kaudu on võimalik erinevaid haridus- ja kutsekvalifikatsioone võrrelda nii riigisiselt kui ka rahvusvaheliselt. Nende kooskõla EQF-iga tagab Eesti kvalifikatsioonide läbipaistvuse ja võrreldavuse, toetades seeläbi õppijate ja tööjõu liikuvust Euroopa Liidus. Kvalifikatsiooniraamistiku rakendamise koordineerimiseks on Eestis Kutsekoda.

Kutsesüsteem koosneb seitsmest komponendist¹⁰:

1. Kutsete raamistik (kvalifikatsiooniraamistik)
2. Kutsestandardite süsteem
3. Kutseregister
4. Kutsestandardite loomise süsteem
5. Kutsete omistamise süsteem
6. Kvaliteeditagamise süsteem
7. Tugistruktuur

Formaalharidussüsteemi eri haridusliigid on kutsesüsteemiga seotud erineval määral. Eestis on kutsesüsteemiga kõige tihedamalt seotud kutseharidus ja kutseõppeasutused. Kutseõppeasutustes pakutav haridus põhineb kutsestandarditel ja nende puudumisel sotsiaalpartnerite sisendil. Õppekavaarenduses võetakse aluseks vastavad kutsestandardid.¹¹ Kutsestandarditega arvestatakse võimaluse korral ka kõrghariduse õppekavade eesmärkide ja õpiväljundite sõnastamisel. Kutsetunnistus võib kõrghariduses olla aluseks varasemate õpingute ja töökogemuse tõendamisel. Kui kutseenõukogu on andnud kõrgkoolile või kutseõppeasutusele kutse andja õiguse, kantakse vastavas õppekavarühmas tasemeõppe käigus omandatud kutse ka õppeasutuse lõpudokumendile¹². Tasemeõppe käigus omandatavad üldoskused on samuti olulised kutsesüsteemis, näiteks keeleoskus, analüütiline mõtlemine, suhtlemisoskus ja probleemilahendamise oskus.

⁸ Kutsekvalifikatsioonid. Haridus- ja Teadusministeerium. <https://www.hm.ee/kutse-ja-taiskasvanuharidus/kvalifikatsioonid/kutsekvalifikatsioonid>

⁹ Kvalifikatsiooniraamistik. HTM. <https://hm.ee/kutse-ja-taiskasvanuharidus/kvalifikatsioonid/>

¹⁰ Riigi Teataja, 2008. Kutseseaduse eelnõu seletuskiri.

<https://www.riigiteataja.ee/oigusuudised/ee/valadeSeadusUudis/403#2>

¹¹ Riigi Teataja I, 2019. Kutseharidusstandard. <https://www.riigiteataja.ee/akt/117042019006?leiaKehtiv>

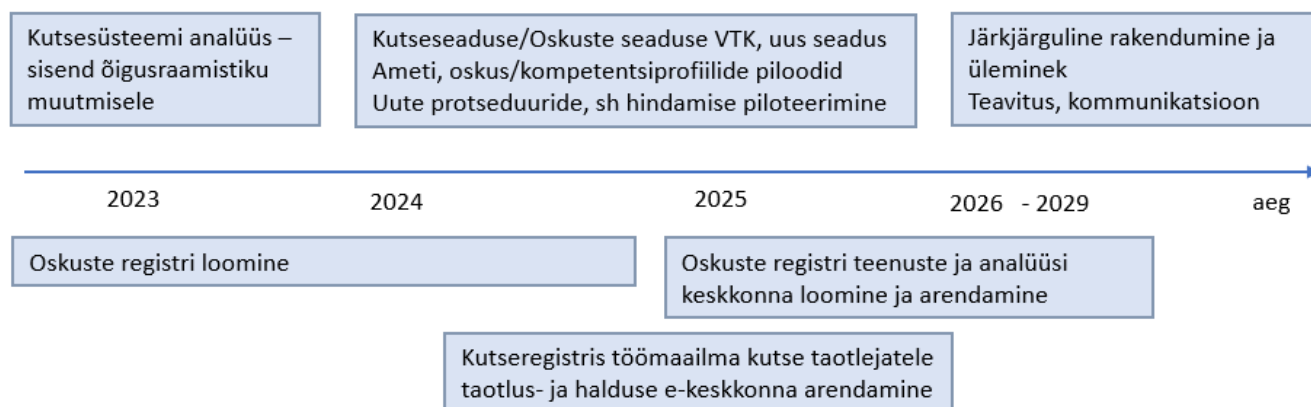
¹² Riigi Teataja I, 2019. Kutseseadus. § 10 <https://www.riigiteataja.ee/akt/121032011022?leiaKehtiv>

Kutsesüsteemi reform – üleminek oskuspõhisele kutsesüsteemile

Eesti haridusvaldkonna arengukavas 2021–2035¹³ on nähtud ette üleminek oskuspõhisele kutsesüsteemile, mis eeldab kutsesüsteemi reformimist ja üleminekut kutsestandarditelt oskuste profiilidele, oskuste maatriksi ja klassifikaatori väljatöötamist, oskuste hindamise kriteeriumide loomist eri sihtrühmadele ning üld- ja erialapädevuste ja osakvalifikatsioonide tunnustamist.

Haridus- ja noorteprogrammi meetme "Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed" raames elluviidava tegevusega „Kutsesüsteemi reform“ alustati 01.08.2022. Projekti strateegiliseks sihiks on toetada haridus- ja töömaailma süsteemset ja paindlikku sidustamist, parendades tööjõu ja oskuste vajaduse analüüsimise, prognoosimise ja seiresüsteemi ehk OSKAt, uuendades ja korraldades ümber kutsesüsteemi ning lõimides süsteemi erinevad osad sünergiliseks tervikuks. Reformi tulemusena luuakse ja rakendatakse terviklik, uue juhtimis- ja koostöömudeli järgi tõhusalt ja mõjusalt toimiv, sealhulgas asjakohaste digilahedustega, sihtrühmade vajadusi arvestav oskuste ja kutsesüsteem OsKuS. Tegevuste abikõlblikuse periood lõppeb 31.08.2029. Kutsesüsteemi reformi eesmärgi saavutamine on planeeritud mitme-etapiliste tegevustena¹⁴ (joonis 2)

Kutsesüsteemi uuenduste õigusliku raamistiku väljatöötamine (vastutaja HTM)

Uuendatud kutsesüsteemi juurutamiseks ja rakendamiseks praktiliste lahenduste arendamine (vastutaja Kutsekoda)

Joonis 2. Kutsesüsteemi uuenduste ajakava (autorite koostatud Kontseptsioon 2021 põhjal)

Kutsesüsteemi reformi eel ja ajal tuginetakse uuringutele ja analüüsidele, et tagada muudatuste vastavus töömaailma tegelikele vajadustele ning rahvusvahelistele suundumustele, sh:

- Kutsesüsteemi rakendamise analüüs (2023)¹⁵ - Haridus- ja Teadusministeeriumi tellimusel viis uuringufirma LevelLab OÜ läbi analüüsi, mille eesmärk oli selgitada välja kutsesüsteemi osaliste ootusi ja valmisolekut kutsesüsteemi reformiks ning

¹³ Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035. https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-09/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf

¹⁴ Kontseptsioon. Kutsekoja rollist elukestva õppe kompetentsuse süsteemi arengus. 2021. SA Kutsekoda. https://www.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/Kontseptsioon_2021.pdf

¹⁵ Kutsesüsteemi rakendamise analüüs
Lõpparuanne. 2023. Level Lab. <https://hm.ee/sites/default/files/documents/2023-12/Kutses%C3%BCsteemi%20rakendamise%20anal%C3%BC%C3%BCsi%20aruanne.pdf>

oskuspõhisele lähenemisele üleminekuks, kaardistada plaanitud uuenduste võimalikud kitsaskohad ja rakendumise riskid ning analüüsida rahvusvahelisi praktikaid viie riigi (Austraalia, Holland, Iirimaa, Kanada, Soome) näitel, mida kasutada Eesti kutsesüsteemi arendamisel. Kutsesüsteemi rakendumise analüüs on olnud aluseks kutseseaduse muudatuste ettevalmistamisel.

- Uusna-Rannap, S. Kõrgharidustaseme õpiväljundite reguleerimine riiklikul tasandil. Eesti Hariduse Kvaliteediagentuur 2022
- Kivistik, K. jt. Mikrokvalifikatsioonide kasutusele võtmise võimalused eesti haridus- ja kutsesüsteemis rahvusvahelisele praktikale toetudes. Balti Uuringute Instituut 2021
- OSKA tööjõu- ja oskuste vajaduse uuringud - SA Kutsekoda viis läbi mitmeid OSKA uuringuid erinevates valdkondades, nagu logistika, ehitus, metsandus ja puidutööstus, farmaatsiatööstus jt. Need uuringud prognoosisid tööjõu- ja oskuste vajadust aastani 2032 ning andsid sisendi kutsesüsteemi reformi suunamiseks.¹⁶

Eelnimetatud uuringud tõid välja peamised Eestis kehtiva kutsesüsteemi probleemkohad:

- Kutsesüsteemi liigne jäikus, bürokraatlikkus, puudulik ajakohasus ja vähene tulevikku suunatus.
- Kutsestandardite loomise ja muutmise protsessi ülereguleeritus ja ressursimahukus, mistõttu ei vasta need alati tööandjate ootustele.
- Kutsestandardite liigsest detailsusest tulenev bürokraatia ja liiga keerulised nõuded kompetentside olemasolu tõendamisel.
- Ebaühtlane teadlikus kutsesüsteemist ja kutsete väärtustamine ühiskonnas, sh reguleerimata kutsealade puhul ei hinda tööandjad kutsekvalifikatsiooni piisavalt kõrgelt.

Probleemide lahendamiseks on uurijad esitanud ka mitmeid ettepanekuid:

- Kutsesüsteemi paindlikumaks ja kiiremini tööturu ja ühiskonna vajadustele vastavate muutuste tegemise eesmärgil minna üle oskuspõhisele lähenemisele sh tõhustada uute oskuste lisamist kutsesüsteemi.
- Kutsete taotlemise võimaluste laiendamiseks, sh taotleja oskuste komplekteerimisel vastavalt igähe individuaalsetele vajadustele, mikrokvalifikatsiooni programmide kaudu omandatud kompetentside arvestamine kutse taotlemisel.
- Kutsestandardite haldamise ja muutmise protsessi efektiivsuse tõstmise ning kutsete andmise protsessi lihtsustamise eesmärgil vastavate e-keskkondade loomine.
- Reguleeritud ja reguleerimata kutsestandardite eristamiseks kutsestandardite struktuuri lihtsustamine ja korrastamine ning kutsestandarditesse rohkema info lisamine ametiga seotud kohustuste, töökeskkonna, tulevikutrendide ja hindamisnõuete kohta. Samuti kutsestandardisse eri tasemete kombineerimise võimaluse loomine.
- Oskara raportite dünaamilisemaks muutmise eesmärgil nende ajakohasuse tõstmine.

Läbiviidud uuringute tulemused mõjutasid otseselt kutsesüsteemi reformi suunda, milleks on:

- Oskuspõhise lähenemise juurutamine, kus keskendutakse konkreetsete oskuste kirjeldamisele ja hindamisele.
- Mikrokvalifikatsioonide arendamine, võimaldades inimestel tõendada oma oskusi väiksemate ja paindlikumate õpiühikute kaudu.
- Digilahenduste arendamine, sh oskuste registri ja enesehindamise tööriistade loomine.
- Kutseseaduse ja kvalifikatsiooniraamistiku uuendamine, et tagada süsteemi paindlikkus ja vastavus tööturu vajadustele.

¹⁶ Oskara uuringud. <https://oska.kutsekoda.platvorm.ee/>

Oskuspõhise kompetentside lähenemise juurutamisega minnakse järk-järgult üle kutsestandardikeskselt süsteemilt, kus kompetentse kirjeldatakse kutsete kaupa erinevates kutsestandardi töörühmades, oskustepõhisele lähenemisele..¹⁷ Kompetentside kirjelduse raamistiku aluseks on oskuste klassifikaatoril põhinev kompetentside kataloog. Vastupidiselt senisele valdkonnapõhisele lähenemisele süstematiseerib oskuste klassifikaator oskused oskustüüpide järgi ning kompetentside kataloogis olevad kirjeldused eristavad oskusi nii valdkonna kui taseme järgi. Samuti luuakse metoodika kompetentsiprofiilide koostamiseks, mis toetavad nii formaalset, mitteformaalset kui informaalset õpet ja õpetamist. Kuna senine kutsestandardi loogika ei ole ühtselt sobiv nii formaalse, mitteformaalse kui informaalse õppe ja õpetamise toetamiseks, luuakse süsteemi uuenduse raames juurde ka täiendavaid võimalusi ja tööriistu, mis sobiks tõhusamalt kasutamiseks erineva formaliseerituse astmega keskkondades õppe toetamiseks.

¹⁷ Kontseptsioon. Kutsekoja rollist elukestva õppe kompetentsuse süsteemi arengus. 2021. SA Kutsekoda. https://www.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/Kontseptsioon_2021.pdf

2.2 Läti riiklik kvalifikatsiooniraamistik (LQF)

Läti kvalifikatsiooniraamistik (LQF) on riikliku taseme võrdlussüsteem, kus kõik Läti haridussüsteemis antavad kvalifikatsioonid on järjestatud tasemete kaupa. LQF-i struktuur ja funktsioonid töötati välja Euroopa Kvalifikatsiooniraamistiku (EQF) alusel 2010 aastal, võttes arvesse Läti hariduse konteksti ja traditsioone ning sidusrühmade huvisid. LQF on kaheksatasemeline süsteem, hõlmates kõiki haridustasemeid (põhi-, kesk- ja kõrgharidus) ja kõiki haridusliike (üld-, kutse- (eri-) ja akadeemiline haridus), samuti väljaspool formaalset haridust omandatud kutsekvalifikatsioonid. LQF tasemeid kirjeldatakse igal tasemel saavutatavate õpiväljunditega (tabel 3). Iga tase hõlmab eelmiste tasemete teadmiste, oskuste ja pädevuste edasiarendamist. LQF-i tasemekirjeldused põhinevad õpiväljunditel, mida väljendatakse kolmes dimensioonis:

- Teadmised (teadmised ja arusaamine);
- Oskused (oskus teadmisi rakendada, suhtlemisoskus, üldoskused);
- Kompetentsus (analüüs, süntees ja hindamine).

Tabel 3. Läti kvalifikatsiooniraamistiku teadmiste, oskuste ja pädevuste kirjeldused

LQF tase	Teadmised (teadmised ja arusaamine)	Oskused (oskus teadmisi rakendada, suhtlemisoskus, üldised oskused)	Kompetentsid (vastutus, autonoomia, analüüs, süntees ja hindamine)
1.	- Demonstreerib põhiteadmisi, mis avalduvad äratundmise või meenutamise kaudu	- Suudab kasutada põhilisi praktilisi ja kognitiivseid oskusi, mida saab sooritada otsese järelevalve all lihtsate vahenditega. - Täidab lihtsaid ülesandeid, mis on korduvad ja sisult etteaimatavad	- Täidab lihtsaid ülesandeid struktureeritud keskkonnas. - Täidab põhilisi tööülesandeid eeskuju järgides või juhendaja abiga.
2.	- Demonstreerib alusteadmisi õpitavas valdkonnas või kutsetegevuses	- Kasutab põhilisi kognitiivseid ja praktilisi oskusi, mis on vajalikud ülesannete täitmiseks ja igapäevaste probleemide lahendamiseks asjakohase teabe, põhireeglite ja -vahendite abil. - Mõistab oma tegude tagajärgi nii endale kui ka teistele	- Täidab ülesandeid spetsialisti juhendamisel, individuaalselt, töörühmas või osaliselt iseseisvalt. - Osaleb individuaalsete õppe- või tööülesannete eesmärkide seadmisel ja tegevuste planeerimises
3.	- Demonstreerib faktide, põhimõtete, protsesside ja üldmõistete tundmist ning rakendab neid teadus- ja kutsetegevuses. - Mõistab erinevat tüüpi teavet materjalide, seadmete ja tehnoloogiate kohta vastavas õppe- või kutsetegevuse valdkonnas.	- Oskab kasutada mitmesuguseid kognitiivseid ja praktilisi oskusi, mis on vajalikud ülesannete täitmiseks ja probleemide lahendamiseks, valides sobivaid põhilisi töömeetodeid, tööriistu, materjale, teavet ja tehnoloogiaid.	- Tunneb ära töö- või õppeülesannete täitmise vajaduse ja suudab selle eest vastutust võtta. - Ülesandeid lahendades on võimeline oma tegevust oludele vastavaks kohandama ja oma töö tulemuste eest vastutust võtma.
4.	- Demonstreerib põhjalikke teadmisi faktidest, teooriatest ja mustritest, mis on vajalikud isiklikuks kasvuks ja arenguks, kodanikuosaluseks, sotsiaalseks integratsiooniks ja täiendõppeks. - Omab detailseid teadmisi faktidest, põhimõtetest, protsessidest ja kontseptsioonidest konkreetses õppe- või kutsetegevuse valdkonnas nii standardsetes kui ka mittestandardsetes olukordades. - Tunneb tehnoloogiaid ja meetodeid õppe- või tööülesannete täitmiseks kutsetegevuse valdkonnas.	- Oskab tööd planeerida ja korraldada, kasutada ülesannete täitmiseks erinevaid meetodeid, tehnoloogiaid (sh info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaid), seadmeid, tööriistu ja materjale. - Leiab, hindab ja kasutab loovalt infot akadeemiliste või kutsealaste ülesannete täitmiseks ja probleemide lahendamiseks. - Suhelda vähemalt kahes keeles, nii kirjalikult kui ka suuliselt, nii tuttavates kui ka võõrastes kontekstides. - Töötab iseseisvalt kutsealase tegevuse valdkonnas, suudab õppida ja areneda. - Suudab teha koostööd.	- On motiveeritud tegema tulevast karjääri, jätkama haridusteed ja õppima elukestvalt teadmiste põhises demokraatlikus, mitmekeelses ja multikultuurises ühiskonnas Euroopas ja maailmas. - Planeerib ja täidab õppe- või tööülesandeid kutsetegevuse valdkonnas individuaalselt, meeskonnas või meeskonnatööd juhtides. - Suudab vastutada õppimise või kutsetegevuse tulemuste kvaliteedi ja kvantiteedi eest.

LQF tase	Teadmised (teadmised ja arusaamine)	Oskused (oskus teadmisi rakendada, suhtlemisoskus, üldised oskused)	Kompetentsid (vastutus, autonoomia, analüüs, süntees ja hindamine)
5.	- Demonstreerib põhjalikke ja spetsialiseeritud teadmisi ja arusaamist faktidest, teooriatest, seaduspärasustest ja tehnoloogiatest, mis on asjakohased vastava kutseala jaoks.	- Täidab praktilisi ülesandeid vastavas kutsevaldkonnas analüütilise lähenemisviisi põhjal, omab oskusi, mis võimaldavad leida loomingulisi lahendusi kutsealastele probleemidele, arutada ja argumenteerida praktilisi küsimusi ja lahendusi vastavas kutsevaldkonnas kolleegide, klientide ja juhtkonnaga ning õppida edasi sobiva iseseisva astmega, parandades oma pädevust. - Hindab ja täiustab enda ja teiste tööd, teeb koostööd, planeerib ja korraldab tööd oma kutsealal konkreetsete ülesannete täitmiseks, teostab või juhendab tööalaseid tegevusi, mis võivad hõlmata ettearvamatuid muutusi.	- Sõnastab, kirjeldab ja analüüsib oma kutseala praktilisi probleeme, valib vajalikku teavet ja kasutab seda selgelt määratletud probleemide lahendamiseks, osaleb vastava kutseala arendamises, näitab arusaamist kutseala rollist laiemas sotsiaalses kontekstis.
6.	- Demonstreerib asjakohasele teadus- või kutsealale iseloomulikke põhi- ja erialateadmisi ning nende teadmiste kriitilist mõistmist ning osa neist teadmistest vastab asjakohase teadus- või kutseala kõrgeimale saavutustasemele. - Demonstreerib arusaamist vastava teadusvaldkonna või kutseala olulisematest kontseptsioonidest ja seaduspärasustest.	- Suudab omandatud teoreetilisi aluseid ja oskusi kasutada professionaalseks, kunstiliseks, uuenduslikuks või teadustegevuseks, sõnastada ja analüütiliselt kirjeldada teavet, probleeme ja lahendusi oma teadus- või kutsetegevuse valdkonnas, neid selgitada ja argumenteeritult arutada spetsialistide ja mittespetsialistidega. - Kavandab iseseisvalt oma õppimist, suunab enda ja alluvate edasist õppimist ja erialast arengut, näitab üles teaduslikku lähenemist probleemide lahendamisele, võtab vastutust ja initsiatiivi nii individuaalselt kui ka meeskonnas töötades või teiste tööd juhtides, langetab otsuseid ja leiab loomingulisi lahendusi muutuvates või ebaselgetes oludes.	- Otsib, valib ja analüüsib iseseisvalt teavet ning kasutab seda, langetab otsuseid ja lahendab probleeme asjakohases teadus- või kutsevaldkonnas, näitab üles kutse-eetika mõistmist, hindab oma kutsetegevuse mõju keskkonnale ja ühiskonnale ning osaleb vastava kutsevaldkonna arendamises.
7.	- Demonstreerib põhjalikke või laiendatud teadmisi ja arusaamist, millest osa vastab uusimatele avastustele vastavas teadus- või kutsevaldkonnas ning mis annab aluse loovaks mõtlemiseks või uurimistööks, sealhulgas töötamiseks eri valdkondade kokkupuutepunktides.	- Kasutab iseseisvalt teooriat, meetodeid ja probleemide lahendamise oskusi uurimis- või kunstilise tegevuse või kõrgelt kvalifitseeritud professionaalsete funktsioonide täitmiseks. - Selgitab ja arutab põhjendatud viisil asjakohase teadusvaldkonna või kutseala keerulisi või süsteemseid aspekte nii spetsialistide kui ka mittespetsialistidega. - Suunab oma pädevuste arendamist ja spetsialiseerumist, vastutab töötajate rühmade töö tulemuste ja nende analüüsi eest, teeb vajadusel uuendusi vastavas teadus- või kutsevaldkonnas, teostab tööd, uurimistööd või täiendõpet keerulistes ja ettearvamatutes tingimustes ning kujundab vajadusel neid uute lähenemisviiside abil ümber.	- Sõnastab ja analüüsib iseseisvalt kriitiliselt keerulisi teaduslikke ja erialaseid probleeme, põhjendab otsuseid ning vajadusel teeb lisaanalüüse. - Suudab integreerida erinevate valdkondade teadmisi, panustada uute teadmiste loomisse, uurimis- või kutsetegevuse meetodite arendamisse, näitab üles arusaamist ja eetilist vastutust teadustulemuste või kutsetegevuse võimaliku mõju eest keskkonnale ja ühiskonnale.
8.	- Demonstreerib teadmisi ja arusaamist uusimatest teadusteooriatest ja -tulemustest, valdab uurimismetoodikat ja kaasaegseid uurimismeetodeid vastavas teadus- või kutsevaldkonnas erinevate valdkondade kokkupuutepunktides.	- Hindab ja valib iseseisvalt sobivaid meetodeid teadusliku uurimistöö või kunstilise loovuse jaoks, on aidanud kaasa teadmiste piiride laiendamisele või andnud uut arusaama olemasolevatest teadmistest ja nende praktikas rakendamisest, rakendades kunstilist loovust märkimisväärse mahuga kunstilise tegevuse või originaaluuringute valdkondades, millest osa on rahvusvahelisel tsiteeritavate publikatsioonide tasemel. - Suhtleb suuliselt ja kirjalikult oma (teadus)tegevuse valdkonnast teadusringkondade ja kogu ühiskonnaga. - Viib ellu rahvusvahelise tähtsusega loomingulisi projekte. - Täiendab iseseisvalt oma teaduslikku kvalifikatsiooni, viib ellu teadusprojekte, saavutades rahvusvahelistele kriteeriumidele vastavaid tulemusi ning juhib teadus- või arendusülesandeid ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides, mis nõuavad ulatuslikke teadusalaseid teadmisi ja oskusi. - Täiendab iseseisvalt kvaliteetsete kunstiteoste loomise oskusi ja arendab praktilisi oskusi ainulaadsete rahvusvahelise taseme ideede ja kunstilise loovuse elluviimisel.	- Lahendab olulisi uurimis-, innovatsiooni- või kunstilise loovuse ülesandeid kunstilise tegevuse valdkondades, esitab iseseisvalt uurimistulemusi, planeerib, struktureerib ja juhib suuremahulisi teaduslikke või kunstilise loovuse projekte, sh rahvusvahelisi, viies läbi iseseisvat kriitilist analüüsi, sünteesi ja hindamist.

Kutseharidust ja kutsekvalifikatsiooni tõendavatel haridusdokumentidel peab Lätis olema märgitud LQF-i tase. Väljaspool formaalharidussüsteemi saavutatud õpitulemuste hindamise protseduur ei sätesta otseselt, et õppijal tuleb oma saavutatud õpitulemused selgelt määratleda või esitada dokumentaalsed tõendid eelnevalt omandatud teadmiste ja oskuste kohta. Õppija kutsealane kogemus määratakse kindlaks konsultatsioonide käigus, kus käsitletakse asjakohase kutsestandardi nõudeid ja kutsekvalifikatsiooni eksami läbiviimise korda.

Läti ja Eesti kvalifikatsiooniraamistikud on veidi erineva struktuuriga. Eestis näiteks ei ole 5. taseme kutse rakenduskõrghariduse õppekavade koostamise aluseks, vaid on kutsekeskhariduse õppekavade koostamise aluseks. Rakenduskõrgkoolid Eestis lähtuvad 6. taseme kutsest.

Sarnaselt Eestiga koosneb Läti haridussüsteem alusharidusest, põhiharidusest, keskharidusest ja kõrgharidusest. Üldharidus kestab Lätis kokku 12 aastat, mis koosneb kohustuslikust 9-aastasest põhiharidusest ja 3-aastasest keskharidusest. Lisaks on Lätis kohustuslik alusharidus 5-6-aastaselt. Põhihariduse aste hõlmab üldist põhiharidust (1.–9. klass) ja kutsealast põhiharidust. Keskhariduse aste hõlmab üldkeskharidust, kutsekeskharidust ja kutseharidust. Kõrgharidus hõlmab nii akadeemilisi kui ka kutseõppeprogramme.¹⁸

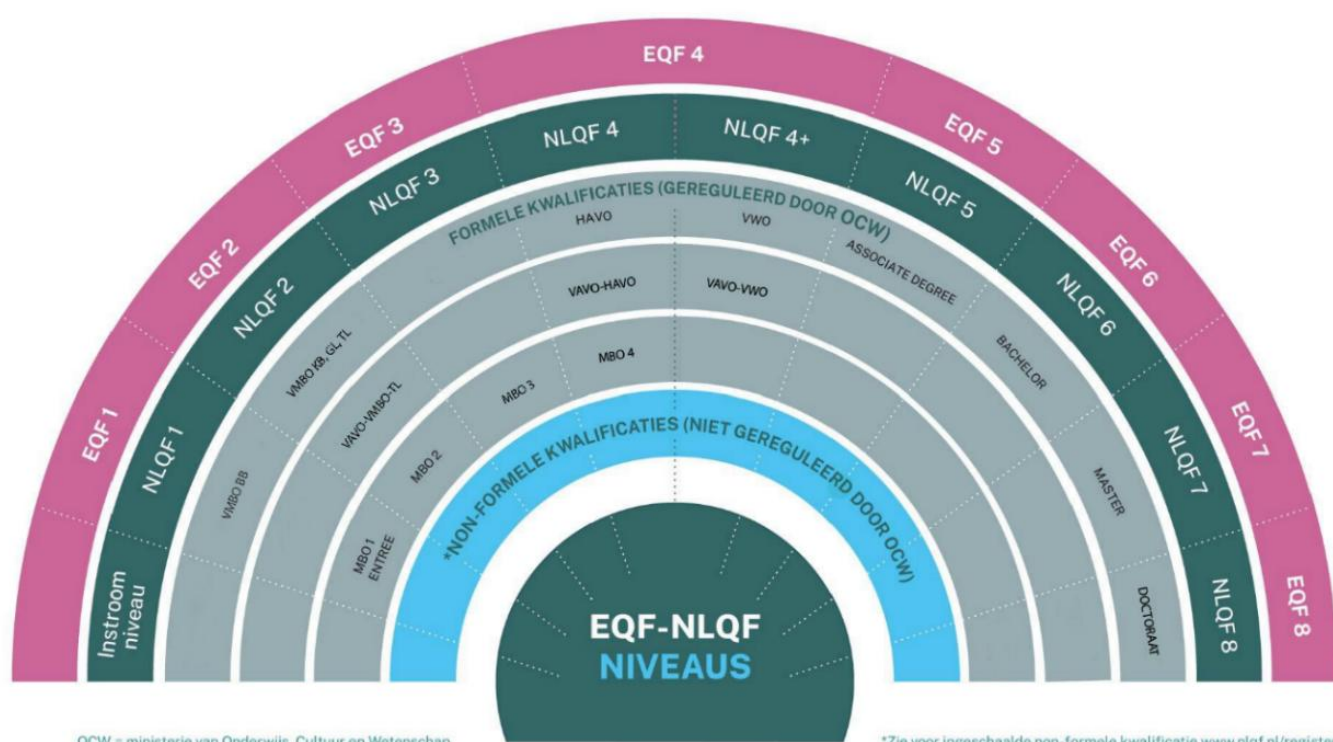
¹⁸ Läti haridussüsteem. <https://aic.lv/en/izglitiba-latvija>

2.3 Hollandi riiklik kvalifikatsiooniraamistik (NLQF)

Tasemekirjelduste struktuur ja ülesehitus

Hollandi riiklik kvalifikatsiooniraamistik (NLQF) koosneb kaheksast tasemest, mis vastavad Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku (EQF) tasemetele (joonis 3). Raamistikus on ka sisenemistasand, mis jääb väljapoole kaheksat põhipiiri. See on loodud selleks, et toetada madala kvalifikatsiooniga õppijaid ning innustada neid jätkama haridusteed.

Raamistik hõlmab kahte peamist kvalifikatsioonirühma: riiklikult reguleeritud kvalifikatsioone formaalhariduses ning mittereguleeritud kvalifikatsioone koolituste ja kursuste pakkujatel. NLQF-i rakendamise eest vastutab Hollandi Kvalifikatsiooniraamistiku Riiklik Koordinatsioonipunkt (NCP-NLQF), mis on iseseisev valitsusasutus.¹⁹

Joonis 3. Hollandi riiklik kvalifikatsiooniraamistik

Joonisel kasutatud hariduslühendite tähendused **Error! Bookmark not defined.:**

- **vmbo** – ettevalmistav keskharidusjärgne kutseharidus ja -koolitus
- **bb** – kutseõppe põhisuund
- **kb** – edasijõudnute kutseõppe suund
- **gl** – kombineeritud kutse- ja teoreetilise õppe suund
- **mbo** – keskastme kutseharidus ja -koolitus
- **mbo-tase 1** – sisseastetaseme kutseharidus ja -koolitus
- **mbo-tase 2** – põhitase kutseharidus ja -koolitus

¹⁹ Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). Home. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/>

- **mbo-tase 3** – edasijõudnute kutseharidus ja -koolitus
- **mbo-tase 4** – keskastme juhtimis- või spetsialistikutseharidus ja -koolitus
- **havo** – kõrgem üldkeskharidus
- **vwo** – ülikoolieelne haridus

NLQF-is on kõik kvalifikatsioonitasemed kirjeldatud ühtse ja läbimõeldud struktuuri alusel, mis muudab erinevad tasemed selgelt võrreldavaks. Samuti on iga taseme juures kirjeldatud konkreetne rakendusvaldkond. Tasemekirjeldused põhinevad õpiväljunditel ning on üles ehitatud nelja põhikomponendi alusel:

1. Teadmised – mida õppija teab ja mõistab;
 2. Oskused – mida õppija suudab teha (sh kognitiivsed, tehnilised, praktilised oskused);
 3. Vastutus ja iseseisvus – milline on õppija võime tegutseda iseseisvalt ja võtta vastutust;
 4. Kontekst – millises keerukuse ja ennustatavusega keskkonnas õpitut rakendatakse.
- Error! Bookmark not defined.**

Iga mõõde algab taseme sisu lühikokkuvõttega, millele järgneb täpsem selgitus. See struktuur toetab tasemete mõistmist ja võrdlemist nii hariduses kui tööturul.²⁰

NLQF-i tasemekirjeldused

NLQF-i tasemekirjeldustes on teadmised jaotatud teoreetilisteks ja praktilisteks. Madalamatel tasemetel on rõhk lihtsatel ja praktilistel teadmistel, mis on seotud konkreetsete ülesannete täitmisega tuttavas keskkonnas. Keskmistel tasemetel lisanduvad süsteemsed ja rakenduslikud teadmised keerukamate olukordade lahendamiseks, kõrgematel tasemetel on teadmised keerukad, teoreetilised ja mitut valdkonda hõlmavad.

NLQF-i tasemete tõustes kasvavad nii iseseisvus kui ka vastutus. Madalamatel tasemetel (1-2) töötatakse tuttavates olukordades juhendamise all, vastutades üksnes oma tööülesannete täitmise eest. Keskmistel tasemetel (3–5) kavandatakse tööd iseseisvalt, tehakse koostööd ja juhitakse väiksemaid tööprotsesse või meeskondi, kohandudes muutuvate olukordadega ning vastutades lisaks oma tööle ka osaliselt teiste panuse ja tulemuste eest. Kõrgematel tasemetel (6–8) eeldatakse suuremat vastutust nii enda kui ka teiste töö tulemuste eest. Tegutsetakse keerukates ja sageli rahvusvahelistes tingimustes, juhitakse ulatuslikke protsesse ning panustatakse meeskonna professionaalsesse arengusse. Kõrgeimal tasemel (tase 8) on keskmes strateegiline ja teaduspõhine juhtimine, mille eesmärk on valdkonna arendamine ja uute teadmiste loomine.²¹

NLQF on EQF-i edasiarendus, mis on kohandatud Hollandi haridussüsteemi ja tööturu vajadustele. Olulisemad erinevused EQF-i ja NLQF-i vahel seisnevad selles, et NLQF annab EQF-i kirjeldustele täiendava selgituse ning sisaldab lisataset, mis jääb alla EQF-i esimese taseme. Lisaks on NLQF-is eristatud tasemed 4 ja 4+.²²

²⁰ Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). NLQF-niveaus. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/daarom-nlqf/nlqf-niveaus>

²¹ Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). NLQF-niveaus. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/daarom-nlqf/nlqf-niveaus>

²² Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). NLQF increases visibility of learning. Kättesaadav: https://nlqf.nl/images/downloads/Annex_7.1.1a_English_leaflet.pdf

Tabel 4. Hollandi kvalifikatsiooniraamistiku konteksti, teadmiste, oskuste ja vastutuse kirjeldused

NLQF tase	Kontekst	Teadmised	Oskused (teadmiste rakendamine)	Oskused (probleemide lahendamise oskused)	Oskused (õppimis- ja arengu oskused)	Oskused (infokirja-oskus)	Oskused (suhtlemis-oskus)	Vastutus ja sõltumatus
Sisenemis-tase	Tuntud, stabiilne igapäevane elu- ja õpikeskkond.	Omab algteadmisi elukeskonnaga seotud lihtsatest faktidest ja seisukohtadest.	Taasesitab ja rakendab teadmisi. Täidab lihtsaid äratuntavaid (professionaalseid) ülesandeid, mis põhinevad rutiinil.	Tunneb ära lihtsad probleemid igapäevaelus	Töötab isiklike arengujuhiste järgi. Sõnastab juhendamisel oma õpieesmärgid	Kogub ja töötleb teavet elukeskkonnaga seotud lihtsamate faktide ja seisukohtade kohta.	Suhtleb vastavalt kontekstis kehtivatele tavadele kolleegidega, juhtide ja teiste osapooltega.	Töötab koos tuttavas, stabiilses elu- ja õpikeskkonnas kolleegidega, juhtide ja/või asjakohaste kolmandate osapooltega. Kannab juhendamisel piiratud vastutust oma lihtsate rutiinsete ülesannete ja/või õppimise tulemuste eest.
1.	Äratuntav igapäevane elu- ja/või töökeskkond.	Omab algteadmisi elukutse ja/või teadmiste valdkonnaga seotud lihtsatest faktidest ja seisukohtadest.	Taasesitab ja rakendab teadmisi. Täidab lihtsaid äratuntavaid (professionaalseid) ülesandeid, mis põhinevad rutiinil.	Tunneb ära lihtsad probleemid erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas ning lahendab need probleemid.	Töötab isikliku arengu juhiste järgi. Sõnastab juhendamisel oma õpieesmärgid.	Kogub ja töötleb teavet elukutse ja/või teadmiste valdkonnaga seotud lihtsate faktide ja seisukohtade kohta.	Suhtleb kontekstis ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel kolleegidega, juhtide ja/või asjaomaste osapooltega. Kuulab ja mõistab.	Töötab äratuntavas elu- ja/või töökeskkonnas koos kolleegidega, juhtide ja/või asjakohaste osapooltega. Vastutab juhendatult oma lihtsate ja määratletud ülesannete ja/või õpingute tulemuste eest.
2.	Äratuntav igapäevane elu- ja/või töökeskkond	Omab põhiteadmisi elukutse ja/või teadmiste valdkonna faktidest, seisukohtadest, protsessidest, materjalidest, ressurssidest ja põhimõistetest	Taasesitab ja rakendab teadmisi. Täidab lihtsaid (kutsealaseid) ülesandeid, mida toetavad valitud standardprotseduurid.	Tunneb ära lihtsad probleemid erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas. Lahendab need probleemid süstemaatiliselt, kasutades olemasolevaid protseduure ja juhiseid.	Saab tuge edasiseks isiklikuks arenguks pärast refleksiooni ja enda (õpi)tulemuste hindamist.	Kogub ja töötleb põhiteavet elukutse ja/või teadmiste valdkonna faktide, seisukohtade, protsesside, materjalide, ressursside ja põhimõistete kohta.	Suhtleb kontekstis ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel kolleegidega, juhtide ja/või asjaomaste osapooltega. Kuulab, mõistab ja küsib ise selgitust.	Töötab äratuntavas elu- ja/või töökeskkonnas koos kolleegidega, juhtide ja/või asjakohaste kolmandate osapooltega. Vastutab oma lihtsate ja määratletud ülesannete ja/või õpingute tulemuste eest.
3.	Äratuntav, kuid muutuv elu- ja/või töökeskkond.	Omab teadmisi elukutse ja/või teadmiste valdkonna materjalidest, ressurssidest, faktidest, kontseptsioonidest, lihtsatest teooriatest, meetoditest ja protsessidest, suundumustest ja arengutest.	Taasesitab ja rakendab teadmisi. Täidab lihtsaid äratuntavaid (professionaalseid) ülesandeid, mis põhinevad rutiinil	Tuvastab mitmest tegurist põhjustatud liitprobleemid kutsepraktikas ja/või teadmiste valdkonnas. Lahendab need süstemaatiliselt, kasutades olemasolevaid protseduure ja juhiseid õigete andmete tuvastamiseks ja kasutamiseks.	Vajab tuge edasises isiklikus arengus pärast oma (õpi)tulemuste järelemõtlemist ja hindamist.	Kogub, töötleb ja ühendab teavet materjalide, ressursside, faktide, kontseptsioonide, lihtsate teooriate, suundumuste ja arengute, meetodite ja protsesside kohta, mis on seotud elukutse ja/või teadmiste valdkonnaga.	Suhtleb kontekstis ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel kolleegide, juhtide ja/või asjaomaste kolmandate osapooltega. Annab selgitusi ja juhiseid.	Töötab äratuntavas, muutuvas elu- ja/või töökeskkonnas koos kolleegide, juhtide ja/või asjaomaste kolmandate osapooltega. Vastutab enda määratletud ülesannete ja/või uuringute tulemuste eest. Jagab vastutust teiste rutiinse töö ja/või õppetegevuse tulemuste eest.

NLQF tase	Kontekst	Teadmised	Oskused (teadmiste rakendamine)	Oskused (probleemide lahendamise oskused)	Oskused (õppimis- ja arengu oskused)	Oskused (infokirja-oskus)	Oskused (suhtlemis-oskus)	Vastutus ja sõltumatus
4.	Äratuntav, muutuv elu- ja töökeskkond ka rahvusvaheliselt.	Omab laialdasi ja erialaseid teadmisi materjalidest, ressurssidest, faktidest, abstraktsetest mõistetest, teooriatest, ideedest, meetoditest ja protsessidest, mis on seotud elukutse ja teadmiste valdkonnaga.	Taasesitab, analüüsib ja rakendab teadmisi. Hindab ja integreerib andmeid ning töötab välja strateegiaid erinevate (professionaalsete) ülesannete täitmiseks. Tuvastab olemasolevate teadmiste piirangud kutsepraktikas ja teadmiste valdkonnas ning võtab meetmeid. Analüüsib üsna keerulisi (professionaalsete) ülesandeid ja täidab neid.	Tunneb ära ja analüüsib üsna keerulisi probleeme erialases praktikas ja teadmiste valdkonnas. Lahendab need planeeritud ja loominguiliselt, tuvastades ja kasutades andmeid.	Areneb enda (õpi)tulemuste refleksiooni ja hindamise kaudu.	Kogub, töötleb ja ühendab laialdast ja erialast teavet materjalide, ressursside, faktide, abstraktsete mõistete, teooriate, ideede, meetodite ja protsesside kohta, mis on seotud elukutse ja teadmiste valdkonnaga.	Suhtleb kolleegide, juhtide ja klientidega kontekstis ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel.	Töötab koos kolleegide, juhtide ja klientidega. Vastutab oma tegevuse, töö ja õpingute tulemuste eest. Jagab vastutust teiste töö tulemuste eest.
4+.	Äratuntav, muutuv elu- ja töökeskkond ka rahvusvaheliselt.	Omab laialdasi ja erialaseid teadmisi materjalidest, ressurssidest, faktidest, abstraktsetest mõistetest, teooriatest, ideedest, meetoditest ja protsessidest, mis on seotud elukutse ja teadmiste valdkonnaga.	Taasesitab, analüüsib ja rakendab teadmisi. Hindab ja integreerib andmeid ning töötab välja strateegiaid erinevate (professionaalsete) ülesannete täitmiseks. Tuvastab olemasolevate teadmiste piirangud kutsepraktikas ja teadmiste valdkonnas ning võtab meetmeid. Analüüsib la täidab keerulisi (professionaalsete) ülesandeid.	Tunneb ära ja analüüsib üsna keerulisi probleeme erialases praktikas ja teadmiste valdkonnas. Lahendab need planeeritud ja loominguiliselt, tuvastades ja kasutades andmeid.	Areneb enda (õpi)tulemuste refleksiooni ja hindamise kaudu.	Kogub, töötleb ja ühendab laialdast ja erialast teavet materjalide, ressursside, faktide, abstraktsete mõistete, teooriate, ideede, meetodite ja protsesside kohta, mis on seotud elukutse ja teadmiste valdkonnaga.	Suhtleb kolleegide, juhtide ja klientidega kontekstis ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel.	Töötab koos kolleegide, juhtide ja klientidega. Vastutab oma tegevuse, töö ja õpingute tulemuste eest. Jagab vastutust teiste töö tulemuste eest.
5.	Tundmatu, kuid muutuv elu- ja/või töökeskkond, ka rahvusvaheliselt.	Omab laialdasi, põhjalikke ja/või eriteadmisi kutsealalt. Omab üksikasjalikke teadmisi mõnest erialasest valdkonnast ning arusaamist piiratud hulga põhiteooriatest, põhimõtetest ja kontseptsioonidest. Omab piiratud teadmisi ja arusaamist mõnest olulisest aktuaalsest teemast, probleemist ja/või erialast, mis on seotud elukutse ja/või teadmiste valdkonnaga.	Taasesitab, analüüsib ja rakendab teadmisi erinevates kontekstides, et lahendada elukutse ja/või teadmiste valdkonnaga seotud probleeme. Kasutab protseduure paindlikult ja leidlikult. Tuvastab enda teadmiste ja olemasolevate teadmiste piirangud kutsepraktikas ja/või teadmiste valdkonnas ning võtab meetmeid. Analüüsib ja täidab keerulisi (professionaalsete) ülesandeid. Analüüsib kriitiliselt praeguste praktikale orienteeritud uuringute tulemusi.	Tuvastab ja analüüsib keerulisi ja ettearvamatuid probleeme erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas ning lahendab need loovalt, paindlikult ja leidlikult, tuvastades ja kasutades andmeid.	Areneb omal algatusel, eneserefleksiooni ja enda (õpi)tulemuste enesehindamise kaudu ning vajab vajadusel juhendamist.	Kogub, töötleb, ühendab ja analüüsib laialtulatlikku, põhjalikku ja üksikasjalikku teavet ning piiratud hulga põhiteooriaid, -mõtteid ja mõisteid, mis on seotud mõnede elukutsete ja/või teadmiste valdkonnaga, samuti piiratud teavet mõnede oluliste aktuaalsete teemade ja/või erialade kohta, mis on seotud kutseala ja/või teadmiste valdkonnaga, ning kuvab seda teavet.	Suhtleb sihipäraselt eakaaslaste, kolleegide, juhtide ja/või asjakohaste kolmandate osapooltega kontekstis ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel. Kohandab suhtlust eesmärgi ja sihtrühmaga.	Töötab koos tundmatutes muutuvates elu- ja/või töökeskkondades, ka rahvusvaheliselt kolleegide, juhtide ja asjakohaste kolmandate osapooltega. Vastutab oma tegevuse, töö ja/või õpingute tulemuste eest. Jagab vastutust teiste tegevuse ja töö tulemuste ning ettearvamatute protsesside juhtimise eest.

NLQF tase	Kontekst	Teadmised	Oskused (teadmiste rakendamine)	Oskused (probleemide lahendamise oskused)	Oskused (õppimis- ja arengu oskused)	Oskused (infokirja-oskus)	Oskused (suhtlemis-oskus)	Vastutus ja sõltumatus
6.	Tundmatu, kuid muutuv elu- ja/või töökeskkond, ka rahvusvaheliselt.	Omab täiustatud eriteadmisi ja kriitilist ülevaadet elukutse, teadmiste valdkonna ja/või laia teadusvaldkonna teooriatest ja kontseptsioonidest. Omab laialdasi, integreeritud teadmisi ja arusaamist eriala, teadmiste valdkonna ja/või laia teadusvaldkonna peamiste valdkondade ja piiride ulatusest. Omama teadmisi ja arusaamist mõnest olulisest aktuaalsest probleemist, teemast ja erialast, mis on seotud elukutse, teadmiste valdkonna ja/või laia teadusvaldkonnaga.	Taasesitab, analüüsib ja rakendab teadmisi ka muudes kontekstides nii, et see näitab professionaalset ja/või teaduslikku lähenemist erialale või teadusvaldkonnale. Rakendab spetsiifilisi, sh kriitilis-analüütilisi oskusi rakendusuuringute tulemustele. Lõpetab juhendamisel edukalt meetoodilistel teadmistel põhineva rakendusuuringu. Koostab ja süvendab argumente Hindab ja ühendab kriitiliselt valdkondlikke teadmisi. Tuvastab oma teadmiste piirangud kutsepraktika ja/või teadmiste valdkonnas olemasolevate teadmiste kohta ning võtab meetmeid. Analüüsib ja täidab kriitilisi, keerulisi professionaalsete ja/või teaduslike ülesandeid.	Tuvastab ja analüüsib keerulisi ja ettearvamatuid probleeme erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas ning lahendab need taktikalt, strateegiliselt ja loovalt, tuvastades ja kasutades andmeid.	Areneb omal algatusel eneserefleksiooni ja enda (õpi)tulemuste enesehindamise kaudu.	Kogub ja analüüsib vastutustundlikult ja kriitiliselt. Laiaulatuslik, põhjalik ja üksikasjalik kutsealane ja/või teaduslik teave piiratud hulga kutseala ja/või teadmiste valdkonna põhiteooriate, põhimõtete ja kontseptsioonide kohta. Piiratud teave oluliste aktuaalsete probleemide, teemade ja erialade kohta, mis on seotud eriala ja/või teadmiste valdkonnaga. Kuvab selle teabe.	Suhtleb sihipäraselt kontekstis ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel eakaaslaste, kolleegide, spetsialistide, juhtide ja/või asjakohaste kolmandate osapooltega teadus- ja/või erialaringkondades. Kohandab suhtlust eesmärgi ja sihtrühmaga.	Töötab tundmatus muutuv elu- ja/või töökeskkonnas, ka rahvusvaheliselt kolleegide, spetsialistide, mittespetsialistide, juhtide ja asjakohaste kolmandate osapooltega. Vastutab enda tegevuse, töö ja/või õpingute tulemuste eest ning teiste töö tulemuste eest. Omab jagatud vastutust ettearvamatute protsesside juhtimise ning üksikisikute ja rühmade professionaalse arengu eest. Kogub ja tõlgendab asjakohaseid andmeid eesmärgiga kujundada arvamus, mis põhineb ka asjakohaste sotsiaalsete, erialasete, teaduslike või eetiliste aspektide arvestamisel.
7.	Võõras, muutuv elu- ja/või töökeskkond, kus valitseb suur ebakindlus ka rahvusvaheliselt.	omab kõrgetasemelisi teadmisi erialast, teadmiste valdkonnast ja/või teadusvaldkonnast ning erinevate kutsealade, teadmiste valdkondade ja/või teadusvaldkondade kokkupuutepunktidest. Omab kriitilist arusaamist paljudest teooriatest, põhimõtetest ja kontseptsioonidest, sealhulgas elukutse, teadmiste valdkonna ja/või teadusvaldkonna kõige olulisematest. Omab laialdasi, üksikasjalikke teadmisi ja	Taasesitab, analüüsib, integreerib ja rakendab erialaseid ja teaduslike teadmisi muudes kontekstides ning tegeleb keeruka materjaliga. Need teadmised on algupärase idee ja uurimistöö aluseks. Kasutab kõrgemal abstraktsiooni-tasemel omandatud teadmisi. Mõtleb kontseptuaalselt. Koostab ja süvendab 7. taseme NLQF EQFi argumente. Metodoloogiliste teadmiste põhjal viib ta iseseisvalt läbi fundamentaalse uurimistöö. Annab originaalse panuse ideede arendamisse ja rakendamisse, sageli uurimistöö kontekstis.	Tunneb ära ja analüüsib keerulisi ja ettearvamatuid probleeme erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas ning lahendab neid taktikalt, strateegiliselt ja loovalt. Erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas annab ta teadusliku panuse keeruliste probleemide lahendamisse, tuvastades ja kasutades andmeid.	Areneb suures osas autonoomselt sisemise motivatsiooni alusel.	Kogub ja analüüsib vastutustundlikult ja kriitiliselt viisil: - laiaulatuslik, põhjalik ja üksikasjalik teaduslik teave mitmesuguste teooriate, põhimõtete ja kontseptsioonide kohta, mis on seotud kutseala ja/või teadmiste valdkonnaga; - teave oluliste aktuaalsete teemade ja erialade kohta, mis on seotud eriala ja/või teadmiste valdkonnaga.	Suhtleb sihipäraselt kontekstis ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel kolleegide, spetsialistide, mittespetsialistide, juhtide ja/või asjakohaste kolmandate osapooltega teadus- ja/või erialaringkondades. Kohandab suhtlust eesmärgi ja sihtrühmaga.	Töötab koos tundmatuses, muutuv elu- ja/või töökeskkonnas, kus valitseb suur ebakindlus, ka rahvusvaheliselt kolleegide, spetsialistide, mittespetsialistide, juhtide ja asjaomaste kolmandate osapooltega. Vastutab enda tegevuse, töö ja/või õpingute tulemuste eest ning teiste töö tulemuste eest. Vastutab ettearvamatute protsesside juhtimise ning üksikisikute ja rühmade professionaalse arengu eest.

NLQF tase	Kontekst	Teadmised	Oskused (teadmiste rakendamine)	Oskused (probleemide lahendamise oskused)	Oskused (õppimis- ja arengu oskused)	Oskused (infokirja-oskus)	Oskused (suhtlemis-oskus)	Vastutus ja sõltumatus
		kriitilist arusaamist mõnest olulisest aktuaalsest küsimusest, teemast ja erialast, mis on seotud eriala, teadmiste valdkonna ja/või teadusvaldkondadega.	Tuvastab oma teadmiste ja/või olemasolevate teadmiste piirangud kutsepraktikas, teadmiste valdkonnas ja/või erinevate kutsetavade ja/või teadmiste valdkondade kokkupuutes ning võtab meetmeid. Hindab ja täidab keerulisi ametialaseid ja/või teaduslikke ülesandeid.			Esitab selle teabe teaduslikul viisil.		Sõnastab arvamusi puuduliku või piiratud teabe põhjal, võttes arvesse oma teadmiste ja arvamuste rakendamisega seotud sotsiaalseid, teaduslikke ja eetilisi kohustusi.
8.	Võõras, muutuv elu- ja/või töökeskkond, kus valitseb suur ebakindlus ka rahvusvaheliselt.	Oma kõige kõrgemaid teadmisi erialast, teadmiste valdkonnast ja/või teadusvaldkonnast ning erinevate kutsealade, teadmiste valdkondade ja/või teadusvaldkondade kokkupuutepunktidest. Oma isikliku uurimistöö või töö kaudu omandatud teadmisi, mis annavad olulise panuse erialase ja/või teadusvaldkonna arengusse. Oma kriitilist arusaamist distsipliini ja/või teaduse valdkonnast, sealhulgas kriitilist arusaamist kõige olulisematest ja aktuaalsetest teooriatest, põhimõtetest ja kontseptsioonidest.	Taasesitab , analüüsib ja integreerib teadmisi autoriteetsel viisil ning rakendab neid ka muudes kontekstides ja tegeleb keeruka mateeriaga. Need teadmised on algupärase idee ja uurimistöö aluseks. Kasutab kõrgemal abstraktsiooni-tasemel omandatud teadmisi. Mõtleb kontseptuaalselt. Koostab ja süvendab argumente. Metodoloogilistele teadmistele tuginedes viib ta iseseisvalt keeruka fundamentaalse uurimistöö eduka lõpuni. Originaalse uurimistöö kaudu aitab kaasa teadmiste piiride nihutamisele ulatusliku töömahu kaudu, sh mõned riiklikult/rahvusvaheliselt hinnatud publikatsioonid. Tuvastab oma teadmiste ja/või olemasolevate teadmiste piirangud kutsepraktikas teadmiste valdkonnas ja/või teaduse valdkonnas ning erinevate kutsetavade ja/või teadmiste valdkondade kokkupuutepunktis ning võtab meetmeid. Analüüsib ja hindab keerulisi ametialaseid ja/või teaduslikke ülesandeid ning suudab neid täita ad hoc põhimõttel.	Tuvastab ja analüüsib äärmiselt keerulisi ja ettearvamatuid probleeme, sageli suure ebaõnnestumise riskiga, erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas ning lahendab need taktikaliselt, strateegiliselt ja loominguliselt. Kutsepraktikas ja/või teadmiste valdkonnas annab ta teadusliku panuse keeruliste ja ettearvamatute probleemide lahendamisse, tuvastades ja kasutades NLQF EQFi 8. taseme andmeid.	Areneb suures osas autonoomselt sisemise motivatsiooni alusel. Saavutab ühiskonnas tehnoloogilise, sotsiaalse ja/või kultuurilise arengu.	Kogub ja analüüsib vastutustundlikult, laiaulatuslikult ja kriitiliselt: - põhjalik ja üksikasjalik teaduslik teave mitmesuguste teooriate, põhimõtete ja kontseptsioonide kohta, mis on seotud kutseala ja/või teadmiste valdkonnaga; - valitud info eriala ja/või teadmiste valdkonnaga seotud olulistel aktuaalsetel teemadel ja erialadel. Kuvab selle ainulaadse teabe teaduslikul viisil.	Suhtleb sihipäraselt kontekstuaalsete ja kutsepraktika tavade alusel kolleegide, spetsialistide, mittespetsialistide, juhtide, asjaomaste kolmandate osapoolte ja/või laiema teaduskogukonna ja ühiskonnaga tervikuna. eesmärgist ja sihtrühmast lähtuvalt.	Töötab koos võõras, muutuv elu- ja/või töökeskkonnas, kus valitseb suur ebakindlus, ka rahvusvaheliselt kolleegide, spetsialistide, mittespetsialistide, juhtide, asjaomaste kolmandate osapoolte ja ühiskonnaga tervikuna. Vastutab enda tegevuse, töö ja/või õpingute tulemuste eest ning teiste töö tulemuste eest. Vastutab ettearvamatute protsesside juhtimise ning üksikisikute ja rühmade professionaalse arengu eest. Kavandab, kavandab, rakendab ja kohandab teadusliku terviklikkusega olulist uurimisprotsessi.

Seosed hariduse, kutsesüsteemi ja töömaailmaga

NLQF kvalifikatsiooniraamistik hõlmab riiklikult reguleeritud kvalifikatsioone formaalses haridus- ja koolitussüsteemis.^{23,24} Formaalse õppe edukal lõpetamisel omandab õppija kutse, mida kinnitab kraad, diplom, tunnistus või muu ametlik dokument, mis tõendab tema teadmisi ja oskusi konkreetses valdkonnas.**Error! Bookmark not defined.**

NLQF on seotud ka töömaailmaga, kuna üheks eesmärgiks on suurendada kooskõla hariduse ja tööturu huvipoolte vahel²⁵. Tasemekirjeldustes tuuakse selgelt välja, millises keskkonnas inimene oma teadmisi ja oskusi rakendab, kui keerulistes olukordades ta tegutseb ja milline on tema vastutuse ulatus.²⁶ Lisaks riiklikult reguleeritud kutsetele on töömaastikul laialdaselt levinud ka reguleerimata kutsed, mida tööandjad siiski tunnustavad ja väärtustavad. Enamasti pakuvad neid kutseid eraõppeasutused, kuid teatud juhtudel võivad neid pakkuda ka avalikud koolitusasutused.²⁷

NLQF toetab elukestvat õpet, luues tingimused pädevuspõhiseks liikumiseks haridusteel ja tööturul – võimaldades inimestel liikuda kas kõrgemale haridusastmele või siduda ümberõppe kaudu erinevaid valdkondi.²⁸

Sarnaselt Eestile põhineb ka Hollandi süsteem pädevuspõhistel standarditel ning võimaldab tunnustada teadmisi ja oskusi, mis on omandatud mitteformaalse või informaalse õppe kaudu. Hollandis hinnatakse inimeste omandatud teadmisi, oskusi ja pädevusi vastavalt kindlaksmääratud standarditele või profiilidele. Selleks rakendatakse eelnevalt omandatud õpingute ja töökogemuse tunnustamise süsteemi (*Recognition of Acquired Competences*, EVC), mis võimaldab isikutel ametlikult tõendada ja hinnata oma teadmisi, oskusi ja pädevusi sõltumata nende omandamise viisist või kontekstist.²⁹

Rakendamine, regulatsioon ja arendus

Hollandis on NLQF-i rakendamine haridus- ja tööelus selgelt ja süsteemselt korraldatud. Selle aluseks on 2024. aastal vastu võetud seadus (*Wet NLQF*), millega integreeriti NLQF ametlikult riiklikku õigussüsteemi.³⁰ NLQF-i igapäevast koordineerimist teostab NCP-NLQF, kes vastutab

²³ Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). Home. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/>

²⁴ The Dutch organisation for internationalisation in education. (i.a). Higher education in the Netherlands. Kättesaadav: <https://www.nuffic.nl/en/education-systems/the-netherlands/higher-education#bachelors-degree-wo>

²⁵ Dashorst, M., Sanden, K., Pijls, T. (i.a). NLQF - Netherlands qualifications framework. Nationaal Coördinatiepunt.

²⁶ Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). NLQF-niveaus. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/daarom-nlqf/nlqf-niveaus>

²⁷ Nationaal Coördinatiepunt. (2019). Referencing the Dutch Qualifications Framework NLQF to the European Qualifications Framework. Kättesaadav: https://europass.europa.eu/system/files/2022-05/The_Netherlands_Referencing_Report%5B1%5D.pdf

²⁸ Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). Home. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/>

²⁹ Nationaal Coördinatiepunt. (2019). Referencing the Dutch Qualifications Framework NLQF to the EQF. Kättesaadav: <https://europa.eu/europass/system/files/2020-06/The%20Netherlands%20Referencing%20Report.pdf>

³⁰ Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). Wet NLQF. Kättesaadav : <https://nlqf.nl/wetnlqf>

uute kvalifikatsioonipakkujate lisamise eest raamistikku ning peab avalikku registrit. . Seadus sätestab NLQF-i kaheksa taset, reguleerib nende kasutamist ning kohustab märkima vastava NLQF-i ja EQF-i taseme kõikidele formaalhariduse diplomitele. Samuti võimaldab seadus hinnata mitteformaalsete koolituste taset ja kanda see koolitustõendile. Samuti on seadusega kehtestatud mehhanismid NLQF-i väärkasutuse ennetamiseks ja tuvastamiseks.³¹

Kõik riiklikud diplomid, sealhulgas kutse- ja kõrghariduse kvalifikatsioonid, saavad automaatselt vastava NLQF ja EQF-taseme. Era- ja ettevõtlussektori koolituste vastavuse määramiseks NLQF-tasemetele tuleb koolitusasutusel esitada taotlus NCP-NLQF-le. Hindamine toimub kahes etapis. Esmalt esitab organisatsioon taotluse, et hinnata pakutavate kursuste ja koolituste kvaliteeti. Positiivse otsuse korral saab organisatsioon esitada järgmise taotluse koolituste ja kursuste vastavuse hindamiseks NLQF/EQF kutsekvalifikatsiooni tasemetele.**Error! Bookmark not defined.**

³¹ Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). Wet NLQF. Kättesaadav : <https://nlqf.nl/wetnlqf>

2.4 Iirimaa riiklik kvalifikatsiooniraamistik (NLQF)

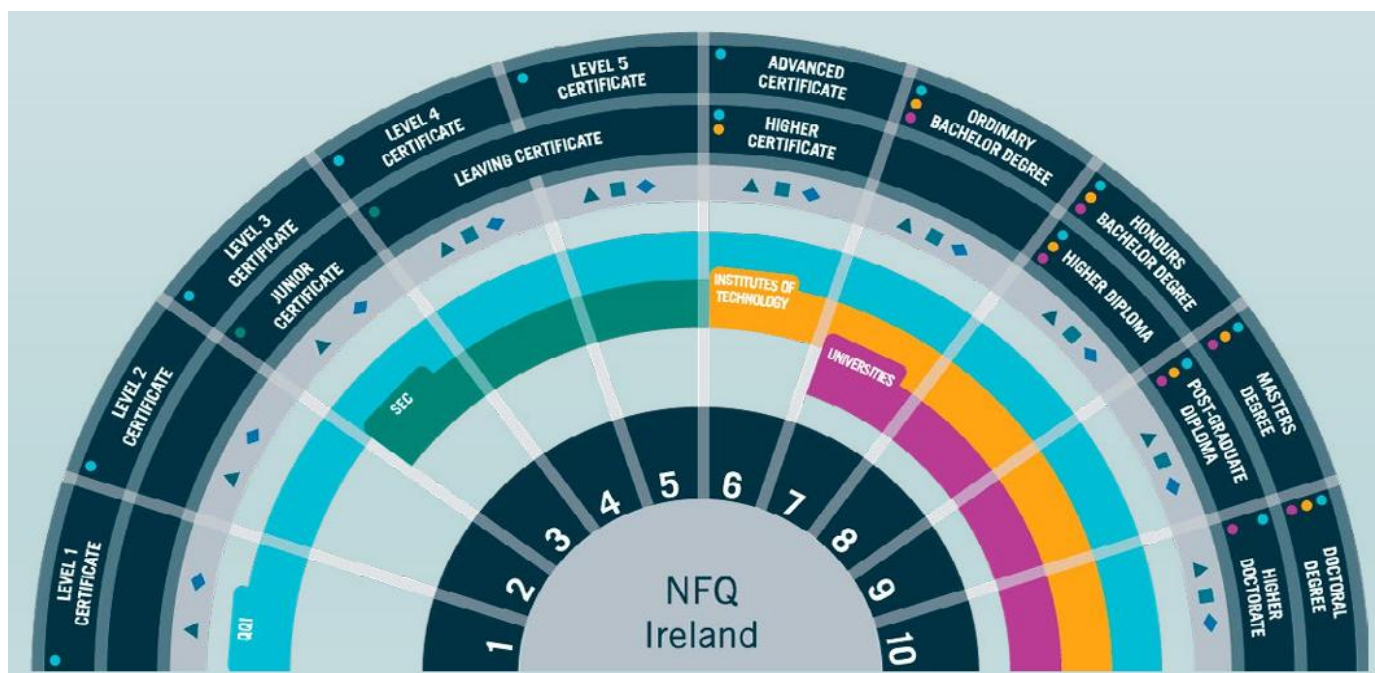
Iiri Riikliku Kvalifikatsiooniraamistiku (NFQ) eest vastutab Haridusministeerium, rakendamist koordineerib Iirimaa Kvaliteedi- ja Kvalifikatsiooniamet (QQI). Raamistik on loodud 2003. aastal. NFQ hõlmab 10 kvalifikatsioonitaset ning tagab kvalifikatsioonide kvaliteedi ja tunnustuse nii riiklikult kui ka rahvusvaheliselt (joonis 4). See võimaldab õppijatel mõista, võrrelda ja edendada erinevaid kvalifikatsioone. Iirimaa NFQ hõlmab lisaks formaalhariduse kvalifikatsioonidele ka mitteformaal- ja informaalõppes omandatud. Iirimaa on enam kui 10 tuhat kutsekvalifikatsiooni, mis on kantud Iiri riiklikku kvalifikatsiooniregistrisse (IRQ).³²

Kutsete taotlemine Iirimaa võib toimuda nii formaalhariduse (hõlmates nii üld-, kutse- kui kõrghariduse) kui ka mitteformaalse hariduse kaudu, nõudes õpingute läbimist ja eksamite sooritamist. Sarnaselt Eestile on raamistik üles ehitatud nii, et see seob formaalhariduses omandatavad kraadid ja kvalifikatsioonid kutsesüsteemiga, kuid erinevus seisneb selles, et Eestis on rõhk olnud formaalhariduse ja kutsekvalifikatsioonide sidustamisel, samas kui Iirimaa on NFQ kaudu süsteemsemalt arvestatud ka mitteformaalset ja informaalset õpet (sh RPL kaudu). QQI tunnustab pädevaid ja usaldusväärseid organisatsioone, enamasti erapakkujaid, kes suudavad tõendada, et nende pakutavad kutsetunnistused vastavad NFQ nõuetele ja põhinevad õpiväljunditel. Neid tunnustatud organisatsioone lisatakse sobivuse korral NFQ-sse ning nad peavad tagama, et õppijate hindamine toimub õiglaselt ja järjekindlalt. Selleks, et pakkujad võiksid oma koolitusi, kursusi ja programme QQI all pakkuda ning et õppijad saaksid edukalt läbides oma kutsetunnistused NFQ raamistikus, peavad nad saavutama kvaliteeditagamise heakskiidu ja läbima ettevalmistusprogrammi nimega *Initial Access to Validation*. Kutsetunnistusi väljastab QQI. Info kõigi QQI väljastatud kutsetunnistuste kohta paigutatakse koos tasemega NFQ registrisse, mis tagab kutsete tunnustamise nii riiklikult kui ka rahvusvaheliselt. Tunnistus on ametlik kinnitus QQI poolt, et isik on tõendanud vajalikke teadmisi, oskusi ja pädevust konkreetse kutse saavutamiseks.³²

Iirimaa ja Eesti kvalifikatsiooniraamistikud on sarnase struktuuriga. Oluline erinevus EQF-i ja NFQ-i vahel seisneb selles, et NFQ-s on 10 taset ja EQF-s 8 taset. NFQ loodi täpseks riigisiseseks kvalifikatsioonide kirjeldamiseks ja karjääriradade näitamiseks; EQF loodi lihtsaks piiriüleseks võrdluseks. Seetõttu on NFQ-s rohkem tasemeid – see jagab nii põhihariduse alumise/ülemise astme kui ka bakalaureuse-õppe kaheks (Ordinary ja Honours). Iiri haridussüsteemi ülesehitus (nt omistatavad kraadid) ja seeläbi ka NFQ on tihedalt seotud teiste anglo-ameerika kvalifikatsiooniraamistikega.

Nii Eestis kui Iirimaa kasutatakse EQF-le omast kolmedimensioonilist lähenemist (teadmised, oskused, kompetents), kuid NFQ määratlused (tabel 4) on veidi detailsemad kui EQF-is ning kasutusele on võetud alamdimensioonid.

³² Quality and Qualifications Ireland. Quality and Qualifications Ireland (qqi.ie)

Joonis 4. Iiri Riiklik kvalifikatsiooniraamistik (NFQ Ireland)

Kvalifikatsioonitasemete kirjelduste struktuur:

- Teadmised: ulatus (*Knowledge - breadth*)
- Teadmised: laad (*Knowledge - kind*)
- Oskused: ulatus (*Know-how & skill - range*)
- Oskused: valikud (*Know-how & skill - selectivity*)
- Pädevus: kontekst (*Competence - context*)
- Pädevus: roll (*Competence - role*)
- Pädevus: õppima õppimine (*Competence - learning to learn*)
- Pädevus: arusaam (*Competence - insight*)

Tabel 5. Iiri Riikliku Kvalifikatsiooniraamistiku (NFQ) tasemekirjeldused

Tase	Teadmised: ulatus	Teadmised: laad	Oskused: ulatus	Oskused: valikud	Pädevus: kontekst	Pädevus: roll	Pädevus: õppima õppimine	Pädevus: arusaam (insight)
1	Algteadmised	Ilmneb äratundmise või meenutamise kaudu	Näitab põhilisi praktilisi oskusi ja kasutab lihtsaid tööriistu	Korduvate ja etteaimatavate ülesannete täitmine	Tegutseb selgelt piiritletud ja tugevalt struktureeritud kontekstides	Tegutseb piiratud rollide valikus	Õppimis-ülesannete järjestamine; erinevate õpiressursside kasutamine	Teadlikkuse teke ise-seisvast rollist
2	Kitsa ulatusega teadmised	Konkreetsed viited, põhitasemel mõistmine	Piiratud hulk põhi- ja tööoskusi	Rutiinsete ülesannete jada täitmine selgete juhiste alusel	Tegutseb piiratud, etteaimatavates ja struktureeritud kontekstides	Tegutseb juhendamisel erinevates rollides	Distsiplineeritud õppima õppimine struktureeritud juhendatud keskkonnas	Teadlikkus iseseisvast rollist
3	Mõõdukalt laia- ulatuslikud teadmised	Peamiselt konkreetsed faktiteadmised ja mõningane arusaam seostest	Piiratud valik praktilisi ja kognitiivseid oskusi	Piiratud töövõtete ja teadaolevate lahenduste valik piiratud probleemidele	Tegutseb piiratud kontekstide ulatuses	Tegutseb juhendamisel, piiratud autonoomiaga ja tuttavates rühmades	Õppima õppimine juhitud keskkonnas	Piiratud vastutus enesemõistmise ja käitumise järjepidevuse eest

Tase	Teadmised: ulatus	Teadmised: laad	Oskused: ulatus	Oskused: valikud	Pädevus: kontekst	Pädevus: roll	Pädevus: õppima õppimine	Pädevus: arusaam (insight)
4	Lai valik teadmisi	Peamiselt konkreetsed faktiteadmised ja osaliselt abstraktsiooni või teooriat	Möödukas valik praktilisi ja kognitiivseid oskusi ning tööriistu	Erinevate protseduuride ja teadaolevate lahenduste rakendamine mitmele etteaimatavale probleemile	Tegutseb tuttavates ja võõrastes kontekstides	Tegutseb suure vastutuse ja autonoomiaga	Vastutuse võtmine oma õppimise eest juhendatud keskkonnas	Osaline vastutus enese-mõistmise ja käitumise järjepidevuse eest
5	Lai valik teadmisi	Teoreetilised kontseptsioonid ja abstraktne mõtlemine, teatav sügavus	Lai valik erioskusi ja -tööriistu	Info hindamine ja kasutamine uurimisstrateegiatega ja lahendusteks tundmatutele probleemidele	Vastutab tulemuste eest mitmesugustes spetsiifilistes kontekstides; rakendab oskusi ja teadmisi laias valikus kontekstides	Ilmutab algatusvõimet ja iseseisvust; toimib mitmes keerukas ja heterogeenses rühmas	Vastutuse võtmine oma õppimise eest juhitud keskkonnas	Täielik vastutus enese-mõistmise ja käitumise järjepidevuse eest
6	Spetsialiseerunud teadmised laias valdkonnas	Sama, ent tugev teoreetiline alus	Kõikehõlmav valik erioskusi ja -tööriistu	Vastuste sõnastamine selgelt määratletud abstraktsetele probleemidele	Tegutseb loovates ja ebastandardsetes kontekstides; kannab üle teoreetilisi kontseptsioone ja/või loovaid või tehnilisi oskusi	Suur isiklik autonoomia ja vastutus teiste töö ja/või ressursside eest; mitmete keerukate rühmade juhtimine	Oma õppimise hindamine ja vajaduste määratlemine; teiste abistamine õppimisvajaduste tuvastamisel	Internaliseeritud isiklik maailmavaade, peegeldab seotust teistega
7	Spetsialiseerunud teadmised mitmetes valdkondades	Teadlikkus praeguste teadmiste piiridest; uute allikate tundmine; kontseptsioonide loimimine eri valdkondades	Spetsialiseeritud tehnilised, loovad või kontseptuaalsed oskused ja vahendid õpivaldkonnas	Sobiva otsustamisvõime rakendamine planeerimis-, projekteerimis-, tehnilistes ja/või juhtimisfunktsioonides	Kasutab diagnostilisi ja loovaid oskusi paljudes funktsioonides ja kontekstides	Vastutab isiklike ja/või grupi-tulemuste eest; juhendab teisi kindlates töövaldkondades	Algatus õppimisvajaduste tuvastamiseks ja lahendamiseks; tõhus suhtlus õppegrupis	Sama, avaldades solidaarsust teistega
8	Arusaam teooriast, kontseptsioonidest ja meetoditest konkreetsete valdkondade kohta	Põhjalikud, osalt piirialased spetsialiseeritud teadmised	Meistritase keerukates erioskustes; täiustatud oskuste kasutamine ja kohandamine uurimis- või tehnilises tegevuses	Otsustamisvõime keerukates planeerimis-, projekteerimis-, tehnilistes ja/või juhtimisfunktsioonides (sh ressursid)	Kasutab kõrgoskusi uurimistöö või professionaalses tegevuses; võtab otsustusvastutuse	Tegutseb partnerina kvalifitseeritud praktikute seas; juhib mitut keerukat ja heterogeenset rühma	Tegutsemine muutuv ja võõras õpikontekstis; õpi-ülesannete iseseisev, professionaalne ja eetilise juhtimine	Kõikehõlmav internaliseeritud isiklik maailmavaade, mis näitab solidaarsust teistega
9	Süsteemaatiline arusaam uuenduslikest teadmistest õpivaldkonnas	Kriitiline teadlikkus probleemidest ja uutest arusaamadest õpivaldkonna eesliinilt	Mitmesugused standardsed ja spetsialiseeritud uurimistöö vahendid ning tehnikad	Keerukate ja kõrgtasemel oskuste valik; uute, sh uudsete tehnikate arendamine	Tegutseb laias, sageli ettearvamatus professionaalsete tasemetega ja halvasti määratletud kontekstide valikus	Võtab olulise vastutuse isikute ja rühmade töö eest; algatab ja juhib tegevust	Enese-hindamine ja vastutus pideva akadeemilise/professionaalse arengu eest	Sotsiaalsete normide ja suhete uurimine ning tegutsemise nende muutmiseks
10	Süsteemaatiline ja ulatuslik uuenduslike teadmiste omandamine ja mõistmine	Uute teadmiste loomine ja tõlgendamine originaal-uuringu või muu kõrgtasemel teadustöö kaudu	Märkimisväärne hulk peamisi oskusi, tehnikaid, tööriistu ja praktikaid; uute välja-töötamine	Reageerimine abstraktsetele probleemidele, mis laiendavad ning taas-definivad olemasolevaid protseduure	Võtab isikliku vastutuse ja autonoomse initsiatiivi keerukates ja ettearvamatutes olukordades	Rakendab ja hindab uurimis- ja innovatsioonitulemusi; peab kriitilist dialoogi; algatab ja juhib keerukaid sotsiaalseid protsesse	Teadmiste rakendamise laia mõjuga kriitiline hindamine konkreetsetes kontekstides	Sotsiaalsete normide ja suhete uurimine ning muutmise juhtimine

2.5 Soome riiklik kvalifikatsiooniraamistik (FinQF)

Soomes rakendatakse kvalifikatsioonide kirjeldamiseks riiklikku kvalifikatsiooniraamistikku (FinQF), millel on sama arv tasemeid nagu Euroopa kvalifikatsiooniraamistikul (EQF). FinQF jaguneb kaheksaks tasemeks, mis katavad kogu haridus- ja kvalifikatsioonispektri alates põhiharidusest kuni doktoriõppeni. Iga taseme juures on määratletud õpiväljundid, mis kirjeldavad teadmisi, oskusi ja vastutust, mida vastava kvalifikatsiooni omandamine eeldab.³³

Joonis 5. Soome riiklik kvalifikatsiooniraamistik (FinQF)³⁴

³³ "Finnish National Agency for Education (OPH) - Qualifications Frameworks," accessed June 3, 2025, <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/qualifications-frameworks>.

³⁴ Finnish National Agency for Education (EDUFI). <https://www.oph.fi/en>

FinQF kaheksa taset kirjeldavad erinevaid haridustasemeid ja kvalifikatsioone. Joonisel 5 on tasemed ja neile vastavad kvalifikatsioonid või pädevused:

1. tase: kvalifikatsioone ei väljastata
2. tase: põhihariduse õppekava
3. tase: kvalifikatsioone ei väljastata
4. tase: lõpueksam, üldine gümnaasiumi õppekava, gümnaasiumi kutsekvalifikatsioonid, täiendavad kutsekvalifikatsioonid, põhiline vanglaeksam, tuletõrjuja ja hädaabikeskuse operaatori kvalifikatsioon.
5. tase: spetsialist-kutsekvalifikatsioonid, allohvitseri kvalifikatsioon tuletõrje- ja päästeteenistuses.
6. tase: bakalaureusekraadid ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides.
7. tase: magistrikraadid ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides.
8. tase: litsentseeritud ja doktorikraadid, üldstaabi ohvitseri kraad, veterinaarmeditsiini, hambaravi ja meditsiini spetsialistkraadid.

Tabel 6. Soome kvalifikatsiooniraamistiku tasemekirjeldused

Tase	FiNQF tasemekirjeldus
1	Valdab hästi üldteadmisi ja põhioskusi, mis on vajalikud õppimiseks ning lihtsate ülesannete täitmiseks struktureeritud kontekstis otsesel juhendamisel. Võtab juhendamisel vastutuse oma õppimise eest. Suhtleb suuliselt ja reageerib lihtsale kirjalikule suhtlusele oma emakeeles.
2	Valdab hästi mitmekesiseid üldteadmisi ning põhilisi kognitiivseid ja praktilisi oskusi, mida on vaja nende teadmiste rakendamiseks ülesannete täitmisel ja probleemide lahendamisel. Järgib reegleid ning kasutab mitmesuguseid seadmeid ja töövahendeid juhendatud, kuid iseseisvust nõudvas tegevuskeskkonnas. Võtab vastutust ja ilmutab algatusvõimet. Võtab vastutuse oma õppimise eest. On suuteline elukestvaks õppeks. Oskab tegutseda tuttavas õpi- ja töökogukonnas. Suhtleb erinevates olukordades mitmekülgset ja interaktiivselt ning koostab tekste emakeeles. On suuteline suhtlema teises riigikeeles ja vähemalt ühes võõrkeeles.
3	Valdab hästi oma töö- või õppevaldkonna teadmistebaasi, põhimõtteid, protsesse ja üldmõisteid ning teatud kognitiivseid ja praktilisi oskusi, mis on vajalikud ülesannete täitmiseks ja probleemide lahendamiseks. Valib ja rakendab põhimeetodeid, -vahendeid, materjale ja teavet. Kohandab probleemide lahendamisel oma tegutsemist olude ja tegevuskeskkonnaga. Võtab vastutuse oma ülesannete täitmise eest ning tegutseb töö- või õpikeskkonnas ohutult. On võimeline täitma ülesandeid vastutustundlikult ja algatusvõimeliselt. Mõistab tööelu ja ettevõtluse tähendust üksikisiku ja ühiskonna jaoks. Hindab oma pädevust ja tegutsemist ning töö- või õppega seotud oskusi ja valikuid. On suuteline elukestvaks õppeks. Oskab tegutseda tuttavas õpi- ja töökogukonnas. Suhtleb erinevates olukordades mitmekülgset ja interaktiivselt ning koostab vaheldusrikkaid tekste emakeeles. On võimeline suhtlema teises riigikeeles ja vähemalt ühes võõrkeeles, sh rahvusvaheliselt.
4	Valdab hästi oma töö- või õppevaldkonna teadmistebaasi laialdastes kontekstides ning teatud kognitiivseid ja praktilisi oskusi ja eneseväljendusoskusi ning rakendab neid teadmisi ja oskusi valdkonnaspetsiifiliste probleemide lahendamisel ja ülesannete täitmisel. Tegutseb iseseisvalt tegevuskeskkonnades, mis on tavaliselt etteaimatavad, kuid võivad muutuda. Võtab vastutuse oma ülesannete täitmise eest ning tegutseb töökogukonnas ohutult ja vastutustundlikult. Tegutseb säästlikult, tulemuslikult ja süsteemselt ning korraldab oma tööd teisi osalisi arvesse võttes. Oskab juhendada teiste poolt tehtavaid rutiinseid töid. On võimeline tegutsema ettevõtlikult nii kellegi teise teenistuses kui ka iseseisva ettevõtjana valdkonnas. Hindab oma pädevust ja tööülesannete ulatust ning täiustab töö- või õpitegevust. Arendab ennast ja oma tööd. On suuteline elukestvaks õppeks. Toimib eetilisi põhimõtteid järgides suheldes erinevate inimestega õpi- ja töökogukondades ning muudes rühmades ja võrgustikes. Suhtleb erinevates olukordades mitmekülgset ja interaktiivselt ning koostab emakeeles nii mitmekesiseid kui ka valdkonnaspetsiifilisi tekste. Suhtleb teises riigikeeles ja tegutseb oma valdkonnas vähemalt ühes võõrkeeles, sh rahvusvaheliselt.

Tase	FiNQF tasemekirjeldus
5	Valdab hästi oma valdkonna laialtulatuse ja/või spetsialiseeritud teadmisi ning kognitiivseid, praktilisi ja eneseväljendusoskusi ning kasutab neid teadmisi ja oskusi valdkonnas abstraktsete probleemide loovaks lahendamiseks ja ülesannete täitmiseks. Mõistab seoseid tööülesannete ulatuse, oma valdkonna ja teiste valdkondade vahel ning nende seotust „suure pildiga”. Tegutseb oma valdkonna spetsialistina ning arendab tegevusi, tooteid ja/või teenuseid. Vajadusel juhib ja juhendab ettearvamatult muutuvat tegevuskeskkonda ja tegevusi. Juhendab teisi ja jälgib teiste tööülesannete täitmist. On hästi ette valmistatud töötama valdkonnas iseseisva ettevõtjana. Hindab ja arendab nii enda kui ka teiste töösooritust ja tööd. On suuteline elukestvaks õppeks. Toimib eetilisi põhimõtteid järgides suheldes eri inimestega õpi- ja töökogukondades ning muudes rühmades ja võrgustikes. Suhtleb emakeeles suuliselt ja kirjalikult nii erialaste kui ka erialaväliste sihtrühmadega. Suhtleb teises riigikeeles ja tegutseb oma valdkonnas vähemalt ühes võõrkeeles, sh rahvusvaheliselt.
6	Valdab hästi oma valdkonna põhjalikke ja edasijõudnud teadmisi, mis hõlmavad teooriate, põhikontseptsioonide, meetodite ja põhimõtete kriitilist mõistmist ja hindamist. Mõistab kutsetegevuse ja/või distsipliinide ulatust ja piire. Omab edasijõudnud kognitiivseid ja praktilisi oskusi, näidates valdkonna küsimuste valdamist ning suutlikkust rakendada teadmisi ja leida loovaid lahendusi ja rakendusi, mis on vajalikud spetsialiseerunud kutse-, teadus- või kunstivaldkonnas keerukate või ettearvamatute probleemide lahendamiseks. Tegutseb iseseisvalt valdkonna eksperdiülesannetes ning rahvusvahelises koostöös või ettevõtjana. Juhib keerukaid kutsetegevusi või projekte. Langetab otsuseid ettearvamatult tegevuskeskkonnas. Lisaks oma pädevuse hindamisele ja arendamisele võtab vastutuse üksikisikute ja rühmade arengu eest. On suuteline elukestvaks õppeks. Arvestab kogukondlikke ja eetilisi aspekte suheldes erinevate inimestega õpi- ja töökogukondades ning muudes rühmades ja võrgustikes. Suhtleb heal tasemel emakeeles nii suuliselt kui ka kirjalikult nii eriala- kui ka erialaväliste sihtrühmadega. Suhtleb ja teeb koostööd teises riigikeeles ning on võimeline oma valdkonnas rahvusvaheliseks suhtluseks ja koostööks vähemalt ühes võõrkeeles.
7	Mõistab oma valdkonna spetsialiseeritud pädevusele vastavaid kõikehõlmavaid ja kõrgelt spetsialiseeritud kontseptsioone, meetodeid ja teadmisi, mida kasutatakse iseseisva mõtlemise ja/või uurimistöö alusena. Mõistab oma valdkonna ja teiste valdkondade kokkupuutepunktides olevaid küsimusi ning hindab neid ja uut teadmist kriitiliselt. Lahendab nõudlikke probleeme, ka loovalt, uurimis- ja/või innovatsioonitegevuses, mis arendab uut teadmist ja protseduure, ning rakendab ja kombineerib erinevate valdkondade teadmisi. Tegutseb iseseisvalt valdkonna nõudlikes eksperdiülesannetes ning rahvusvahelises koostöös või ettevõtjana. Juhib ja arendab keerukaid, ettearvamatuid ja uusi strateegilisi lähenemisi. Juhib protsesse ja/või inimesi. Hindab üksikisikute ja rühmade tegevust. Kogub ja kasvatatakse oma valdkonna teadmiste ja praktikate pagasit ja/või võtab vastutuse teiste arengu eest. On suuteline elukestvaks õppeks. Arvestab kogukondlikke ja eetilisi aspekte suheldes erinevate inimestega õpi- ja töökogukondades ning muudes rühmades ja võrgustikes. Suhtleb heal tasemel emakeeles nii suuliselt kui kirjalikult nii eriala- kui ka erialaväliste sihtrühmadega. Suhtleb ja teeb koostööd teises riigikeeles ning on suuteline oma valdkonnas nõudlikuks rahvusvaheliseks suhtluseks ja koostööks vähemalt ühes võõrkeeles.
8	Valdab hästi ulatuslikke teadmiste valdkondi ja kontekste. Valdab kõige edasijõudnumaid ja/või spetsialiseeritumaid ning kõige sügavamaid teadmisi, oskusi ja/või teooriaid, mis paiknevad valdkonna kõrgeimal ja/või spetsialiseerituimal tasemel ning valdkondade vahelistes kokkupuutepunktides. Leiab loovaid lahendusi. Loob uut teadmist hea teadustava kohaselt. Viib läbi iseseisvat ja usaldusväärset teadus- või kunstilist ning kutsealast uurimistööd. Arendab kutsetegevust ja/või oma teadus- või kunstivaldkonda. Arendab ja rakendab uusi ideid, teooriaid, lähenemisi või protsesse kõige edasijõudnumates tegevuskeskkondades. Tegutseb iseseisvalt valdkonna kõige nõudlikumates eksperdiülesannetes ning rahvusvahelises koostöös või ettevõtjana. Juhib protsesse ja/või inimesi. Sünteesib ja koostab keerukate probleemide lahendamiseks vajalikke kriitilisi hinnanguid uurimis- ja/või innovatsioonitegevuses. Laiendab ja defineerib ümber teadmisi või kutsepraktikaid. Kogub ja kasvatatakse valdkonna teadmiste baasi ja/või võtab vastutuse teiste arengu eest. On suuteline elukestvaks õppeks. Arvestab kogukondlikke ja eetilisi aspekte suheldes erinevate inimestega õpi- ja töökogukondades ning muudes rühmades ja võrgustikes. Suhtleb heal tasemel emakeeles nii suuliselt kui kirjalikult nii teadlaskonnaga kui ka üldsusega, käsitledes teemasid, mis puudutavad nii tema uurimisala kui ka tervet distsipliini ja/või eriala. Suhtleb ja teeb koostööd teises riigikeeles ning on suuteline oma valdkonnas nõudlikuks rahvusvaheliseks suhtluseks ja koostööks vähemalt ühes võõrkeeles.

FiNQF eesmärk on muuta kvalifikatsioonide kirjeldamine ja võrdlemine selgemaks, soodustada elukestvat õpet ning toetada inimeste liikumist haridussüsteemis ja tööturul.³⁵ Kvalifikatsiooni- raamistik kirjeldab põhjalikult formaalhariduses omandatavaid kvalifikatsioone, kuid käsitleb vaid vähesel määral mitteriiklike koolitusasutuste pakutavaid kvalifikatsioone.³⁶

Lisaks formaalharidussüsteemile hõlmab FinQF ka mitmeid reguleeritud kutsealasid - kokku ligi 200 reguleeritud kutseala. Kutsesüsteemi toimimise eest vastutavad Haridus- ja Kultuuriministeerium ning Soome Haridusamet. Lisaks kuuluvad mõned kutsed ka Kaitseministeeriumi ja Siseministeeriumi vastutusaladesse.³⁷

Kvalifikatsiooniraamistikku täiendatakse regulaarselt, ettepanekuid uute kompetentsimoodulite (kutsekvalifikatsiooni nõuete) lisamiseks raamistikku saavad teha kõik huvirühmad – Haridus- ja Kultuuriministeerium vaatab ettepanekud üle vähemalt iga kahe aasta tagant. Kompetentsimoodulid peavad olema kas reguleeritud kutsealade kutsekvalifikatsiooninõudeid kirjeldavad õppemoodulid või standardiseeritud, üldtunnustatud ja laialdaselt kasutatavad kompetentsimoodulid, mis on mõeldud varasemalt omandatud kvalifikatsiooni või muu pädevuse täiendamiseks või laiendamiseks. Mooduli maht peab olema võrreldav vähemalt 20 Euroopa ainepunkti (ECTS) ulatuses õppija tehtava tööga.³⁸

FiNQF tasemekirjeldused on sõnastatud ühe või mitme lausega iga kategooria kohta, mis iseloomustavad taseme üldist keerukust, autonoomiataset ja konteksti. Kirjeldused liiguvad tasemeti üha suurema keerukuse ja iseseisvuse suunas, võimaldades horisontaalset ja vertikaalset võrreldavust kvalifikatsioonide vahel.

Lisaks rõhutab Soome lähenemine, et tasemekirjeldused on õpiväljundipõhised, mitte kvalifikatsioonide või õppevormide põhised, mis võimaldab raamistikku rakendada ka mitteformaalsete ja informaalsete õpiteede kontekstis.

Tasemekirjeldused on selgelt struktureeritud ning põhinevad kolmel õpiväljundi kategoorial: **teadmised, oskused ning vastutus ja iseseisvus.**

Iga taseme kohta on esitatud lühikesed, kuid sisukad laused, mis kirjeldavad:

- vajalike teadmiste ja oskuste laadi,
- tegutsemise keerukust ning
- õppija iseseisvuse ja vastutuse ulatust.

³⁵ Cedefop, “European Inventory of National Qualifications Frameworks 2022 – Finland,” 2023, https://www.cedefop.europa.eu/files/finland_-_european_inventory_of_nqfs_2022.pdf

³⁶ European Qualifications Framework. (EQF). Finnish National Agency for Education. (2023). Qualifications frameworks. <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/qualifications-frameworks>

³⁷ *European Qualifications Framework, (EQF)*. Finnish National Agency for Education. (2023).

Qualifications frameworks. <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/qualifications-frameworks>

³⁸ Finnish National Agency for Education. (2020). Criteria for placing new competence modules in the Finnish National Framework for Qualifications and Other Competence Modules. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/criteria-for-placing-new-competence-modules-in-the-finnish-national-framework.pdf>

Kirjeldused on üles ehitatud nii, et tasemed muutuvad järk-järgult keerukamaks: madalamatel tasemetel esineb juhendatud tegutsemine ja lihtsamad ülesanded, samas kui kõrgematel tasemetel eeldatakse analüütilist mõtlemist, loovust, juhtimist ja keerukates olukordades tegutsemist.

Oluline on, et tasemekirjeldused ei ole seotud konkreetsete kvalifikatsioonide või õppevormidega, vaid on rakendatavad erinevates kontekstides. See võimaldab neid kasutada ka informaalsete ja mitteformaalsete õpikogemuste hindamisel ja valideerimisel – näiteks juhul, kui inimene on omandanud teadmised ja oskused tööelus või vabatahtlikus tegevuses. Sellist õpitulemust saab siduda sobiva FinQF tasemega, mis on aluseks oskuste formaalsele tunnustamisele.

Soome kvalifikatsiooniraamistiku rakendamise seotud probleemid ja arendusvajadused

- Taseme 1 praktiline mitterakendumine
Kuigi Soome säilitab 8-astmelise struktuuri, ei ole 2022. aasta seisuga tasemele 1 määratud ühtegi kvalifikatsiooni. See tähendab, et struktuur pole täiel määral rakenduses
- Piiratud mõjuanalüüsid ja rakendusuringud
FinQF-i toimimist ja mõju ei ole veel süstemaatiliselt hinnatud. Olemasolevad seiremehhanismid keskenduvad peamiselt hariduse üldistele kvaliteedinäitajatele, mitte FinQF-i spetsiifilisele mõjule.
- Mitteformaalsete õpiteede tunnustamise rakendusvajadused
Kuigi õiguslik alus võimaldab mitteformaalse ja informaalõppe arvestamist, ei ole hindamis- ja valideerimismehhanismid praktikas veel täiel määral ühtlustatud.³⁹

³⁹ UNESCO Institute for Lifelong Learning, “Recognition, Validation and Accreditation in Finland,” accessed June 6, 2025, <https://www.uil.unesco.org/en/articles/recognition-validation-and-accreditation-finland>.

3 EKR uuendatud tasemekirjeldused

3.1 EKR uuendatud tasemekirjelduste põhimõtted

Tasemekirjelduste uuendamise põhimõtted töötati välja dokumendianalüüsi baasil ning neid täpsustati I valideerimisseminari tulemusel. Võrdlusriikide kvaliteediraamistikutes on kirjeldatud järgmisi põhimõtteid, millele tasemekirjeldused vastama peaksid:

- Ühtne struktuur ja järjepidevus – tasemekirjeldused jaotatakse kindlatesse dimensioonidesse (nt teadmised, oskused, vastutus/iseseisvus, kontekst), mis teeb tasemed võrreldavaks (Läti, Holland, Iirimaa, Soome).
- Õpiväljundipõhisus ja tegevusverbide kasutamine – tasemekirjeldused väljendavad, mida õppija teeb ja suudab, mitte seda, kuidas või kus ta õppis; sõnastus põhineb tegevusverbidel (Soome, Läti, Holland, Iirimaa).
- Üld- ja ülekantavate oskuste rõhutamine – lisaks erialastele oskustele kirjeldatakse ka suhtlemist, meeskonnatööd, digipädevust ja muid üldpädevusi (Soome, Läti).
- Rahvusvaheline sidusus ja läbipaistvus – tasemekirjelduste ülesehitus peab sobituma Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga (EQF) ja vajadusel ka QF-EHEA-ga, et tagada rahvusvaheline võrreldavus (kõik neli riiki).

EKR kvalifikatsiooniraamistiku tasemekirjelduste uuendamisel järgmistest põhimõtetest:

1. EQF-iga ühildatud põhistruktuuri säilitamine

Uuringu esialgsete järelduste põhjal ei ole vajadust täiendavate tasemete lisamiseks (nagu on teinud näiteks Holland ja Iirimaa) ega ka uute dimensioonide lisamiseks (nagu on teinud Holland). Siiski teeme ettepaneku kaaluda Teadmiste ja Oskuste dimensioonide ühendamist „Teadmised ja oskused“ ning dimensiooni „Vastutus ja iseseisva tegutsemise ulatus“ nimetuse muutmist kujule „Vastutus ja kontekst“.

Teadmiste ja oskuste ühendamine on otstarbekas kuna teadmiste kirjelduste sõnastamisel on eriti kõrgemate tasemete korral sageli hea kasutada tegevusverbe (nt „analüüsib“, „hindab kriitiliselt“, „mõtestab“), mis sisuliselt kirjeldavad juba oskusi. Kahe eraldi dimensiooni hoidmine toob kaasa dubleerimist ja tõlgendamisraskusi. Nende ühendamine loob selgema ja loogilisema ülesehituse, vältides kattuvusi ning lihtsustades hindamist.

Dimensiooni „Vastutus ja iseseisva tegutsemise ulatus“ nimetus sisaldab osaliselt sünonüümseid mõisteid („vastutus“ ja „iseseisev tegutsemine“), samas kui tegelikud kirjeldused hõlmavad ka laiemat tegutsemiskonteksti (nt rutiinne vs määramatu keskkond). Pealkirja muutmine täpsemaks toob paremini esile sisu ning vastab sellele, kuidas dimensiooni kasutatakse.

Euroopa tasandi sidususe säilitamine mõlemad muudatused tehakse tasemekirjelduste struktuuri loogikat oluliselt muutmata. See võimaldab säilitada maksimaalse ühilduvuse EQF-iga, tagades rahvusvahelise võrreldavuse ja tunnustamise. Lähenemine vähendab rakenduskulusid, muudab hindamise arusaadavamaks ning toetab lihtsamat sidustamist Euroopa raamistikuga.

2. Esitame tasemekirjeldused tegevusverbidega algavate väidete kaudu.

Tegevusverbid kirjeldavad vaadeldavat käitumist. See muudab tasemekirjeldused otseselt hinnatavaks, sobitab need õpiväljundipõhise lähenemisega ning võimaldab mugavalt ja loomulikult lisada kontekstimõõdet. Tegevusverbid hoiavad kirjeldused üldised, kuid selged – sama sõnakasutus toimib üld-, kutse- ja kõrghariduses ning mitteformaalses õppes. Sellist lähenemist kasutavad ka võrdlusriigid Läti, Soome ja Holland, osaliselt ka Iirimaa. Sarnane lähenemine on rakendatud ka Kutsekoja poolt koostatud laiendatud tasemekirjeldustes.

Tegevusverbide valikul oleme lähtunud Bloomi taksonoomiast ja erinevatest juhendmaterjalidest, näiteks Euroopa Kutseõppe Arenduskeskuse (Cedefop) materjalidest.⁴⁰

3. Konteksti mõõtmel lisamine

Teeme ettepaneku lisada tasemekirjeldustesse rohkem konteksti mõõdet (nt keskkonna keerukus/ennustatavus) põimides selle süsteemselt vastutuse ja konteksti dimensiooni kirjeldusega.

Võrdlusriikidest rakendab Soome (FiNQF) sarnast lähenemist, kuid seal on tasemekirjeldused koondatud üheks tervikuks, mitte esitatud kolme eraldi dimensioonina. Hollandi (NLQF) on konteksti toonud sisse eraldi neljanda dimensioonina, samas kui Iirimaa NFQ eristab muu hulgas teadmiste ulatust ja laadi.

Üld- ja ülekantavate oskuste täiendavat rõhutamist ei peetud enamiku valideerimisseminarides osalenud ekspertide poolt vajalikuks. Siiski on uuendatud tasemekirjeldustes markeeritud enamikku üld- ja ülekantavate oskuste raamistikos märgitud oskusi: eetika, enesejuhtimine, planeerimine, koostöö, suhtlemine, kriitiline mõtlemine ja analüüs, probleemilahenduskused, loovus jm. Kuna puudub üldtunnustatud üld- ja ülekantavate oskuste raamistik, siis ei ole ka täpset kaardistust läbi viidud. Mõned üldoskused võivad olla viidatud ka kaudselt, näiteks on keeleoskus eelduseks rahvusvahelises keskkonnas tegutsemisele ja rahvusvahelises koostöös osalemisele. Põhjus on ka selles, et vajalike üldoskuste skoop võib ajas muutuda, näiteks võib AI põhiste tõlkelahenduste laialdane levik vähendada võõrkeeleoskuse olulisust, samas on tõenäoline erinevate digioskuste rolli kasv ja uute digioskuste lisandumise üldoskuste raamistikusse.

⁴⁰ European Centre for the Development of Vocational Training. (2017). Defi ning, writing and applying learning outcomes. https://www.cedefop.europa.eu/files/4156_en.pdf

3.2 EKR uuendatud tasemekirjeldused

EKR uuendatud kahedimensionaalsed tasemekirjeldused on esitatud tabelis 7. Alternatiivne variant, kus on säilitatud kolme dimensiooni on leitav lisas 1.

Tabel 7. EKR uuendatud kahedimensionaalsed tasemekirjeldused

EKR tase	Teadmised ja oskused	Vastutus ja kontekst
1	Mõistab lihtsaid juhiseid ja protsesse, teab ja kasutab väga lihtsaid fakte. Seostab teadmisi igapäevatoimingutega. Täidab lihtsaid ülesandeid vastavalt juhiseid järgides. Kasutab töövahendeid ja lihtsaid tehnoloogiaid juhendamisel. Lahendab etteaimatavaid ja lihtsaid probleeme.	Toimib selgelt piiritletud olukordades otsese juhendamise all tavapärases keskkonnas. Järgib juhendamisel elementaarseid ohutus- ja eetikanõudeid.
2	Omab töö- või õppesuunaalaseid põhiteadmisi ja selgitab lihtsaid protsesse. Leiab ja kasutab infot juhendamisel. Valib ja kasutab lihtsaid töövõtteid, töövahendeid ja tehnoloogiaid ülesannete täitmisel. Tunneb ära tavapärased probleemid ning lahendab need olemasolevate juhiste ja reeglite abil.	Tegutseb juhendamisel tavapärases keskkonnas. Planeerib oma õppimist juhendatult. Vastutab lihtsate ja selgelt määratletud ülesannete eest, järgides ohutus- ja eetikanõudeid. Toimib piiritletud olukordades mõningase iseseisvusega ja juhendamisel.
3	Omab tööalaseid või õppesuunaalaseid teadmisi põhimõistetest ja protsessidest. Rakendab põhimeetodeid, töövahendeid ja tehnoloogiaid ülesannete täitmisel ning tavapäraste probleemide lahendamisel. Kohandab juhiseid ning rakendab neid erinevates, kuid sarnastes olukordades.	Tegutseb peamiselt tavapärases keskkonnas, planeerib enesetäiendamist ja tegevusi. Vastutab ülesannete täitmise eest, järgides ohutus- ja eetikanõudeid. Võtab vastutuse rutiinsete ülesannete korrapärase täitmise eest.
4	Omab valdkonnaspetsiifilisi teadmisi ja tunneb nende kasutamise põhimõtteid, seostab teadmisi tavaliselt etteaimatava, kuid muutuda võiva tööspetsiifilise kontekstiga. Lahendab tavapäraseid probleeme rakendades omandatud töö- või õppesuunaalased kognitiivsed ja praktilisi oskusi ning kasutades asjakohaseid töövahendeid ja tehnoloogiaid.	Tegutseb peamiselt tavapärases keskkonnas, toetab teisi rutiinsetes tegevustes ja vastutab töö kvaliteedi eest, järgib ohutus- ja eetikanõudeid. Kavandab õppimist ja enesearengut. Suhtleb ja teeb koostööd meeskonnas.
5	Tõlgendab ja piiritleb valdkondlikke laiaulatuslikke faktilisi ja teoreetilisi teadmisi. Analüüsib muutuste mõju ning hindab oma teadmiste ulatust. Omab põhjalikke, spetsialiseeritud teadmisi ning on kriitiliselt teadlik valdkonna piiridest. Optimeerib töövooge, juurutab ja kohandab uusi tööviise, leiab loovaid lahendusi, kasutades asjakohaseid töövahendeid ja tehnoloogiaid. Teeb tõenduspõhiseid otsuseid ning arendab ja tagab kvaliteedi. Lahendab keerukaid probleeme oma töövaldkonnas.	Juhib töö- ja õppesituatsioone osaliselt muutuvas keskkonnas, juhendab teisi, tagab ohutuse ja järgib/kujundab eetikanõudeid. Õpib iseseisvalt ja süsteemselt. Toimib ettenägematute muutustega olukordades, juhib ja juhendab teisi ning kontrollib ja arendab enda ja teiste tegevust.

EKR tase	Teadmised ja oskused	Vastutus ja kontekst
6	Analüüsib ja piiritleb oma valdkonna süvateadmisi, omades kriitilist arusaama teooriatest ja meetoditest ning mõtestab nende mõju organisatsioonile ja ühiskonnale. Kujundab lahendusi muutuvates olukordades, teeb tõenduspõhiseid otsuseid, kasutades asjakohaseid töövahendeid ning tehnoloogiaid. Osaleb interdistsiplinaarses koostöös. Lahendab keerukaid probleeme.	Juhib keerulisi tehnilisi või kutsealaseid tegevusi või projekte. Võtab vastutuse otsuste langetamise eest muutuv keskkonnas, vastutab üksikisikute ja rühmade kutsealase arendamise juhtimise, ohutuse ja eetikapõhimõtete järgimise eest. Toimib keerukas ja mitte-ettenähtavas kontekstis ning juhib arendustegevust.
7	Analüüsib süviti ja piiritleb oma valdkonna teooriaid ja meetodeid, analüüsib uuenduslike lahenduste võimalusi ja piiranguid ning mõtestab nende mõju organisatsioonile ja ühiskonnale. Loob uusi lahendusi, seob eri valdkondi, argumenteerib mõju ja riske. Osaleb arendus- ja uurimistegevustes, projekteerib keerukaid süsteeme või teenuseid, kasutades selleks töövahendeid ja tehnoloogiaid. Lahendab ebatüüpilisi ja keerukaid probleeme.	Tegutseb võõras ja muutuv keskkonnas (sh rahvusvaheliselt), muudab ja juhib strateegiliselt keerukaid olukordi. Vastutab oma panuse eest valdkonna arengusse. Toetab teiste õppimist ja innovatsiooni. Muudab töö- või õppesituatsioone ning vastutab valdkonna arengute (sh ohtuse ja eetika valdkonnas) eest.
8	Loob ja mõtestab olemasolevate teadmiste baasil ümber teooriaid ja praktikaid, sünteesib valdkondade vahelisi teadmisi ning raamistab uute teooriate ja lähenemisviiside tähendust ja piire. Tegutseb teadmiste esirinnas ja laiendab valdkonna piire. Arendab uuenduslikke meetodeid ja hindab olemasolevaid kriitiliselt, kasutab keerukaid töövahendeid ja tehnoloogiaid. Juhib arendus- ja uurimistegevusi ja kujundab tegevusvaldkonna riskiraamistikku ja eetikat. Lahendab valdkonna- ja ühiskondlikul tasandil ebatüüpilisi ja keerukaid probleeme.	Tegutseb määramatus (sh rahvusvahelises) keskkonnas, juhib strateegilisi muutusi ja teadmiste loomist. Kannab vastutust väärtuste, eetika ja kestlikkuse eest. Näitab autoriteeti, innovatsiooni ja terviklikkust eri kontekstides.

3.3 Soovitused ja ettepanekud EKR tasemekirjelduste juurutamiseks

Võrdlusriikide kvalifikatsiooniraamistikes ja EL dokumentides on toodud välja ka mitmeid kvalifikatsiooniraamistike eesmärgi ja laiemat kontekstiraamistikku puudutavaid põhimõtteid. Kvalifikatsiooniraamistikud peaksid toetama:

- Elukestvat õpet ja paindlikkust – varasema ja mitteformaalse õppe arvestamine (RPL) ning elukestva õppe mudelisse sobitumine (Iirimaa, Soome, Läti).
- Mikrokvalifikatsioonide kiire integreerimine – väiksemate, kontekstipõhiste õpiüksuste sidumine tasemetega ja tööturu vajadustega (Iirimaa; ka Soome).
- Sidusrühmade kaasamine ja regulaarne ajakohastamine – raamistikud arenevad läbi dialoogiprotsessi, kaasates erinevaid osapooli ja tagades regulaarsed ülevaated (Läti, Iirimaa, Soome, Holland), mis järgib Cedefopi iteratiivset NQF arendusmudelit.
- Lühikirjelduste selgus ja struktuur – kasutades narratiivi sissejuhatust ja õpiväljundi põhist struktureerimist tagatakse kvalifikatsioonide kiire läbitavus ning digitaliseeritavus.
- Universaalsus ja kohaldatavus eri sektorites – tasemekirjeldused peavad olema piisavalt üldised, et katta eri haridusvaldkonnad, kuid samas piisavalt spetsiifilised, et rahuldada konkreetseid vajadusi.

Soovitame seaduses fikseeritava tasemekirjelduste teksti kõrvale koostada ja avaldada laiendatud seletuskiri (mitte õigusakt), mis avab tasemekirjelduste kasutamismõistlusi, selgitab üldloetletud laiemad eesmärgi ja pakub hindajatele ja õppekavade tegijatele tasemepõhised näited (sh digi/AI, teenindus- ja projektitöö). Seletuskiri peaks toimima praktilise tööriistana õppekavade tegijatele ja hindajatele, sisaldades lisaks tasemepõhiste näidetele ka valdkondlikke juhtumipõhiseid illustratsioone. Soovitame, et seletuskiri oleks avaldatud digitaalses vormis koos otsingu- ja võrdlusvõimalustega, tagades kasutusmugavuse. Tasemekirjelduste juurutamine peab toimuma kooskõlas Eesti haridus- ja tööpoliitika arengukavadega ning kutsestandardite/õppekavade uuendamise tsüklitega. Lisaks võiks seletuskiri kajastada horisontaalseid teemasid, mis on EL-is esile kerkinud – digitaliseerumine ja AI, rohepöörde, kestlikkus, ettevõtlusoskused ja kodanikupädevused – ning siduda mikrokvalifikatsioonide integreerimise rahvusvaheliselt tunnustatud digilahendustega (nt Europass).

Tasemekirjelduste uuendamine saab toimuda vajaduspõhiselt, me ei näe põhjust mingi aegumistähtaaja või uuendamise tähtsuse määramiseks. Seletuskirja saab ja tuleb uuendada sagedamini arvestades muutusi ühiskonnas, töiseloomus, õppekavades, kutsestandardites jm. Kvalifikatsioonide vastavuse tagamiseks tuleks jälgida ja arvesse võtta ka teiste Euroopa Liidu riikide arengusuundumusi.

Tasemekirjelduste ajakohastamisel soovitame kaaluda sidusrühmade pidevat monitooringut (nt tööandjate fookusgrupid, eksperthinnangud kord 2–3 aasta tagant), isegi kui ametlikku uuendust teha ei kavandata.

Kasutatud allikad

- Cedefop ja Läti Haridus- ja Teadusministeerium. (2024). Kutseharidus ja -koolitus Euroopas – Läti: süsteemi kirjeldus. Cedefop ja ReferNet.
- CEDEFOP NQF online-tool. <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/nqfs-online-tool>
- CEDEFOP. (2022). Ireland 2022. <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/nqfs-online-tool/countries/ireland-2022>
- CEDEFOP. (2024). Building a European qualifications map. <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/9191>
- Cedefop. (2022). European Inventory of National Qualifications Frameworks 2022 – Finland. https://www.cedefop.europa.eu/files/finland_-_european_inventory_of_nqfs_2022.pdf.
- Dashorst, M., Sanden, K., Pijls, T. (i.a.). NLQF - Netherlands qualifications framework. Nationaal Coördinatiepunt.
- EQF raamistik: Euroopa Liidu Nõukogu soovitus Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku (EQF) kohta (2017). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32017H0615%2801%29>
- European Centre for the Development of Vocational Training. (i.a). Kättesaadav: cedefop.europa.eu
- European Commission. (2022). EQAVET Peer Review on 'The Quality Assurance Process of Developing National Qualification Requirements in Finland' -Flash Report The Finnish Peer Review. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=26393&langId=en>.
- European Inventory of NQFs 2022 – Ireland. (2022). https://www.cedefop.europa.eu/files/ireland_-_european_inventory_of_nqfs_2022.pdf
- Eurydice. (2023). Finland - National Qualifications Framework, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/euryperia/finland/national-qualifications-framework>.
- Finland Ministry of Justice. (2017). Act on the Framework for Qualifications and Other Competence Modules, Pub. L. No. 93/2017, Statute Book of Finland.
- Finnish Education Evaluation Centre, Evaluations, accessed June 6, 2025, <https://www.karvi.fi/en/evaluations>.
- Finnish National Agency for Education (OPH). (2025). Qualifications Frameworks, accessed June 3, 2025, <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/qualifications-frameworks>.
- Finnish National Agency for Education. (2025). VET Quality Strategy and Frameworks, <https://www.oph.fi/en/education-system/finnish-vocational-education-and-training/quality-assurance-national-reference/vet-quality-strategy-and-frameworks>.
- Framework to the European Qualifications Framework and the Framework for Qualifications of the European Higher Education Area, 2018, www.oph.fi/qualificationsframework.
- Global Inventory of National & Regional Qualifications Frameworks. (2022). <https://www.cedefop.europa.eu/lv/projects/national-qualifications-framework-nqf>

Haridus- ja Teadusministeerium. Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035.
https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-09/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf

Haridus-ja Teadusministeerium. Kutsevalifikatsioonid. <https://www.hm.ee/kutse-ja-taiskasvanuharidus/kvalifikatsioonid/kutsevalifikatsioonid>

https://nlqf.nl/images/downloads/Annex_7.1.1a_English_leaflet.pdf

https://www.nlqf.nl/images/downloads/Artikelen/Samenvatting_onderzoek_Impact_NLQF_NID_AP.pdf

Irish Updated EQF Referencing Report (QQI). (2023). <https://europass.europa.eu/en/document-library/eqf-referencing-report-ireland>

Kutsekoda. Eesti Kvalifikatsiooniraamistik. <https://www.kutsekoda.ee/eesti-kvalifikatsiooniraamistik/>

Kutsekoda. Kontseptsioon. Kutsekoja rollist elukestva õppe kompetentsuse süsteemi arengus. 2021. https://www.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/Kontseptsioon_2021.pdf

Kutsekoda. Kutsesüsteemi reform. ESF 2022-2029. <https://www.kutsekoda.ee/esf-2022-2029/>

Kutsekoda. Kutsesüsteemi tutvustus. <https://www.kutsekoda.ee/kutsesusteem/>

Kutsevalifikatsioonid. Haridus-ja Teadusministeerium. <https://www.hm.ee/kutse-ja-taiskasvanuharidus/kvalifikatsioonid/kutsevalifikatsioonid>

Latvian National Coordination Point. <https://nki-latvija.lv/en/ncp>

Latvian Qualifications Framework. <https://nki-latvija.lv/en/lqf>

LevelLab. (2023). Kutsesüsteemi rakendumise analüüs. Lõpparuanne. <https://hm.ee/sites/default/files/documents/2023-12/Kutses%C3%BCsteemi%20rakendumise%20anal%C3%BC%C3%BCsi%20aruanne.pdf>

Louko and Blomqvist, Report on the Referencing of the Finnish National Qualifications Framework to the European Qualifications Framework and the Framework for Qualifications of the European Higher Education Area.

Läti hariduse klassifikatsiooni määrus. Ministrite kabineti määrus nr 322. <https://likumi.lv/ta/id/291524-noteikumi-par-latvijas-izglitiba-klasifikaciju>

Läti haridussüsteem. <https://aic.lv/en/izglitiba-latvija>

Läti Haridussüsteem. <https://www.latvijaskvalifikacijas.lv/izglibas-sistema/>

Läti Vabariigi Haridusseadus. <https://likumi.lv/doc.php?id=50759>

Ministry of Education and Culture. (2017). Act on Vocational Education and Training, Pub. L. No. 531/2017, Statute Book of Finland. <https://finlex.fi/en/legislation/2017/531?language=fin&highlightId=728700&highlightParams=%7B%22type%22%3A%22BASIC%22%2C%22search%22%3A%22531%2F2017%22%7D>.

Ministry of Education and Culture. (2025). Framework for Qualifications and Other Competence Modules, accessed June 6, 2025, <https://okm.fi/en/framework-for-qualifications-and-other-competence-modules>.

Nationaal Coördinatiepunt. (2019). Referencing the Dutch Qualifications Framework NLQF to the European Qualifications Framework. Kättesaadav:

https://europass.europa.eu/system/files/2022-05/The_Netherlands_Referencing_Report%5B1%5D.pdf

Nationaal Coördinatiepunt. (2019). Referencing the Dutch Qualifications Framework NLQF to the European Qualifications Framework. Kättesaadav: [https://europass.europa.eu/system/files/2022-](https://europass.europa.eu/system/files/2022-05/The_Netherlands_Referencing_Report%5B1%5D.pdf)

Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). Home. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/>

Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). NLQF increases visibility of learning . Kättesaadav: https://nlqf.nl/images/downloads/Annex_7.1.1a_English_leaflet.pdf

Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). NLQF-niveaus. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/daarom-nlqf/nlqf-niveaus>

Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). Wet NLQF. Kättesaadav : <https://nlqf.nl/wetnlqf>

National Qualifications Frameworks (NQF) Online Tool - Finland, 2022, <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/nqfs-online-tool/countries/finland-2022>.

Oska uuringud. <https://oska.kutsekoda.platvorm.ee/>

Quality and Qualifications Ireland. Quality and Qualifications Ireland (qqi.ie)

Referencing of the Latvian Education System to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area. Riga 2017.

Referencing reports. <https://nki-latvija.lv/en/eqf/referencing-reports>

Referencing the Latvian Qualifications Framework to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for European Higher Education Area. Updated Self-Assessment Report Riga, November 2018. https://nki-latvija.lv/content/files/Referencing_report_2018_EN.pdf

ReferNet Finland and Cedefop. (2025). Finland: Updating Competences in Vocational Qualifications. National News on VET,” May 5, 2025.

Riigi Teataja I, 2019, Lisa 1. Kutseseadus. https://www.riigiteataja.ee/akt/1130/3201/9010/Lisa_1.pdf

Riigi Teataja I, 2019. Kutseharidusstandard. <https://www.riigiteataja.ee/akt/117042019006?leiaKehtiv>

Riigi Teataja, 2008. Kutseseaduse eelnõu seletuskiri. <https://www.riigiteataja.ee/oigusuudised/eelvaadeSeadusUudis/403#2>

Riigi Teataja. Kutseseadus. RT I 2008, 24, 156. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12974050>

SOLAS. The Further Education and Training Authority in Ireland. <https://www.solas.ie/>

The Dutch organisation for internationalisation in education. (i.a). Higher education in the Netherlands. Kättesaadav: <https://www.nuffic.nl/en/education-systems/the-netherlands/higher-education#bachelors-degree-wo>

UNESCO Institute for Lifelong Learning, “Recognition, Validation and Accreditation in Finland,” accessed June 6, 2025, <https://www.uil.unesco.org/en/articles/recognition-validation-and-accreditation-finland>.

Lisa 1. EKR uuendatud tasemekirjeldused – kolme dimensiooniga variant

EKR tase	Teadmised	Oskused	Vastutus ja kontekst
1	Mõistab lihtsaid juhiseid ja protsesse, teab ja kasutab väga lihtsaid fakte. Seostab teadmisi igapäevatoimingutega.	Täidab lihtsaid ülesandeid vastavalt juhiseid järgides. Kasutab töövahendeid ja lihtsaid tehnoloogiaid juhendamisel. Lahendab etteaimatavaid ja lihtsaid probleeme.	Tegutseb otsese juhendamise all tavapärases keskkonnas selgelt piiritletud olukordades. Järgib juhendamisel elementaarseid ohutus- ja eetikanõudeid.
2	Omab töö- või õppesuunaalaseid põhiteadmisi ja selgitab lihtsaid protsesse. Leiab ja kasutab infot juhendamisel.	Valib ja kasutab lihtsaid töövõtteid, töövahendeid ja tehnoloogiaid ülesannete täitmisel. Tunneb ära tavapärased probleemid ning lahendab need olemasolevate juhiste ja reeglite abil.	Tegutseb juhendamisel tavapärases keskkonnas. Planeerib oma õppimist juhendatult. Vastutab lihtsate ja selgelt määratletud ülesannete eest, järgides ohutus- ja eetikanõudeid.
3	Omab tööalaseid või õppesuunaalaseid teadmisi põhimõistetest ja protsessidest.	Rakendab põhimeetodeid, töövahendeid ja tehnoloogiaid ülesannete täitmisel ning tavapäraste probleemide lahendamisel. Kohandab juhiseid ning rakendab neid erinevates, kuid sarnastes olukordades.	Tegutseb peamiselt tavapärases keskkonnas, planeerib enesetäiendamist ja tegevusi. Vastutab ülesannete täitmise eest, järgides ohutus- ja eetikanõudeid. Võtab vastutuse rutiinsete ülesannete korrapärase täitmise eest.
4	Omab valdkonnaspetsiifilisi teadmisi ja tunneb nende kasutamise põhimõtteid, seostab teadmisi tavaliselt etteaimatava, kuid muutuda võiva tööspetsiifilise kontekstiga	Lahendab tavapäraseid probleeme rakendades omandatud töö- või õppesuunaalased kognitiivsed ja praktilisi oskusi ning kasutades asjakohaseid töövahendeid ja tehnoloogiaid.	Tegutseb peamiselt tavapärases keskkonnas, toetab teisi rutiinsetes tegevustes ja vastutab töö kvaliteedi eest, järgib ohutus- ja eetikanõudeid. Kavandab õppimist ja enesearengut, hindab ja parandab oma töö kvaliteeti. Suhtleb ja teeb koostööd meeskonnas.
5	Tõlgendab ja piiritleb valdkondlikke laiaulatuslikke faktilisi ja teoreetilisi teadmisi. Analüüsib muutuste mõju ning hindab oma teadmiste ulatust. Omab põhjalikke, spetsialiseeritud teadmisi ning on kriitiliselt teadlik valdkonna piiridest.	Optimeerib töövooge, juurutab ja kohandab uusi tööviise, leiab loovaid lahendusi, kasutades asjakohaseid töövahendeid ja tehnoloogiaid. Teeb tõenduspõhiseid otsuseid ning arendab ja tagab kvaliteedi. Lahendab keerukaid probleeme oma töövaldkonnas.	Juhib töö- ja õppesituatsioone osaliselt muutavas keskkonnas, juhendab teisi, tagab ohutuse ja järgib/kujundab eetikanõudeid. Õpib iseseisvalt ja süsteemselt ning kontrollib ja arendab enda ja teiste tegevust.
6	Analüüsib ja piiritleb oma valdkonna süvateadmisi, omades kriitilist arusaama teooriatest ja meetoditest ning mõtestab nende mõju organisatsioonile ja ühiskonnale.	Kujundab lahendusi muutuvates olukordades, teeb tõenduspõhiseid otsuseid, kasutades asjakohaseid töövahendeid ning tehnoloogiaid ja osaleb interdistsiplinaarses koostöös. Lahendab keerukaid probleeme.	Juhib keerulisi tehnilisi või kutsealaseid tegevusi või projekte. Võtab vastutuse otsuste langetamise eest muutavas keskkonnas, vastutab üksikisikute ja rühmade kutsealase arendamise juhtimise, ohutuse ja eetikapõhimõtete järgimise eest.

EKR tase	Teadmised	Oskused	Vastutus ja kontekst
7	Analüüsib süvitsi ja piiritleb oma valdkonna teooriaid ja meetodeid, analüüsib uuenduslike lahenduste võimalusi ja piiranguid ning mõtestab nende mõju organisatsioonile ja ühiskonnale.	Loob uusi lahendusi, seob eri valdkondi, argumenteerib mõju ja riske. Osaleb arendus- ja uurimistegevustes, projekteerib keerukaid süsteeme või teenuseid, kasutades selleks töövahendeid ja tehnoloogiaid. Lahendab ebatüüpilisi ja keerukaid probleeme.	Tegutseb võõras ja muutuvas keskkonnas (sh rahvusvaheliselt), muudab ja juhib strateegiliselt keerukaid olukordi. Vastutab oma panuse eest valdkonna arengusse. Toetab teiste õppimist ja innovatsiooni. Muudab töö- või õppesituatsioone ning vastutab valdkonna arengute (sh ohutuse ja eetika valdkonnas) eest.
8	Loob ja mõtestab olemasolevate teadmiste baasil ümber teooriaid ja praktikaid, sünteesib valdkondade vahelisi teadmisi ning raamistab uute teooriate ja lähenemisviiside tähendust ja piire.	Arendab uuenduslikke meetodeid ja hindab olemasolevaid kriitiliselt, kasutab keerukaid töövahendeid ja tehnoloogiaid. Juhib arendus- ja uurimistegevusi ja kujundab tegevusvaldkonna riskiraamistikku ja eetikat. Lahendab valdkonna- ja ühiskondlikul tasandil ebatüüpilisi ja keerukaid probleeme.	Tegutseb määramatus (sh rahvusvahelises) keskkonnas, juhib strateegilisi muutusi ja teadmiste loomist. Kannab vastutust väärtuste, eetika ja kestlikkuse eest. Näitab autoriteeti, innovatsiooni ja terviklikkust eri kontekstides.